
EESTI EUROOPA LIIDU POLIITIKA 2011-2015

EELNÕU

Abiks eelnõu lugejale

Selleks, et valitsuse tegevus Euroopa Liidus (EL) põhineks ühtsetel alustel, on alates liitumisest koostatud raamdokumente – Eesti EL poliitikat, milles määratakse kindlaks peamised põhimõtted, millest lähtudes valitsus oma tegevuseesmärke EL-s ellu viib. Samuti on raamdokumendis selgitatud valitsuse peamisi eesmärke erinevates poliitikavaldkondades. Raamdokumendi alusel planeeritakse valitsuse EL-suunalist tegevust, mh ka valitsuse tegevusprogrammi täitmisel, ning sellest lähtudes annab peaminister Riigikogule Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 152⁵ kehtestatud korras kord aastas ülevaate Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel.

Raamdokumendi „Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011–2015“ eelnõu on koostatud selliselt, et see vastaks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärkidele¹ ning valitsuse kabinetinõupidamisel 28. aprillil 2011. a heaks kiidetud poliitilisele suunisele EL poliitika kujundamiseks². Eelnõu põhineb selgelt kindlaks määratud huvidel, mis väljenduvad konkreetsete tegevuseesmärkide kaudu (kokku 32). Nende elluviimine üksikute EL õigusaktide eelnõude või projektide abil (kokku 103) konkreetse aja jooksul on Eesti EL poliitika elluviimise keskmes.

Eelnõu on koostatud Riigikantselei ja ministeeriumide ühistöös 2011. aasta aprillist septembrini. Eelnõu lugedes tasub meeles pidada, et esitatud tekst on esialgne ning seda veel täiendatakse ja muudetakse. Nii näiteks on kõik EL eelarveliste valikutega seotud seisukohad ära toodud nurksulgudes, kuna Eesti lõplikud seisukohad nendes küsimustes kiidetakse heaks koos täiendatud EL poliitika eelnõuga oktoobri lõpuks. Samas on valitsuskabinet eelnõus esitatud seisukohti arutanud ning seetõttu peegeldavad toodud seisukohad vähemalt esialgset valikut valitsuse poliitika eeldatava üldise suuna kohta.

Eelnõu on esitatud Riigikogule arvamuse andmiseks ning peaminister on pöördunud palvega Riigikogu poole, et anda eelnõust ülevaade täiskogu istungil 15. novembril 2011. a.

Eelnõu esitamine avalikule konsultatsioonile on heaks kiidetud 22. septembri 2011. a valitsuse kabinetinõupidamisel. Avalik konsultatsioon kestab 23. septembrist 2011. a kuni 11. oktoobrini 2011. a. (vt ka www.osale.ee).

Eelnõu, koos avaliku konsultatsiooni käigus laekunud ettepanekute alusel tehtavate täiendustega, on plaanis heaks kiita pärast eelnõu arutelu ja võimalikke täiendusi Riigikogus.

¹ Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2015 on 30 tegevust-eesmärki, millel on otsene puutumus Vabariigi Valitsuse tegevusega Euroopa Liidus.

² Suunised on toodud välja peatüki „Raamseisukohad“ all.

Sisukord

Eesti EL poliitika raamseisukohad	1
I. Siseturg	2
II. Majandus- ja rahanduspoliitika, EL eelarvepoliitika.....	10
III. Kliima- ja energiapoliitika	13
IV. Transpordipoliitika.....	15
V. Keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitika	17
VI. Justiits- ja siseküsimused	20
VII. Küberpoliitika	23
VIII. EL välis-, kaitse- ja laienemispoliitika	26

Eesti EL poliitika raamseisukohad

Eesti lähtub aastatel 2011–2015 Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja elluviimisel järgmistest raamseisukohtadest:

- I. EL peab olema sisemiselt tugev, avatud ja arenemisvõimeline. Eesti on avatud uute valdkondade toomisele EL pädevusse ja EL seniste pädevuste süvendamisele. Eesti ei poolda EL pädevuste tagasipööramist või peatamist.
- II. Eesti on lõimumisel avatud uuteks koostöövormideks, sh tõhustatud koostöö alusel toimivate valdkondade laiendamiseks.
- III. EL ja euroala otsustusprotsess peab olema tasakaalustatud erinevate koostöömudelite ja huvide vahel. Eesti eelistab ühenduse meetodi järgimist alati kui võimalik. Liikmesriikide suurust ja huve tasakaalustavate institutsioonide, eelkõige Euroopa Komisjoni rolli tuleb tugevdada.
- IV. EL esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne. Eesti toetab EL ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides. Seal, kus EL-l kui tervikul on laua taga eraldi koht, peaks EL pikemas perspektiivis olema esindatud ühe esindajaga.
- V. Siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused (sh taristute loomine) on Eesti EL-suunalise poliitika keskmes. Olulisemad teemad on seotud siseturu suurema avamise ja lähemale toomisega Eesti ettevõtjale ja kodanikule ning piiriülest majandust (eriti teenuseid) pärssivate regulatiivsete takistuste kõrvaldamine.
- VI. Lisaks paneb Eesti rõhku alljärgnevale tegevussuundadele:
 - euroala, ühtse finantsturu ning EL konkurentsivõime tugevdamine (sh teadmistepõhise majanduse arendamine);
 - EL majanduskonteksti ning uusi ülesandeid ja Eesti huve arvestava eelarveraamistiku kujundamine ja rakendamine;
 - EL naabruse tihedam poliitiline ja majanduslik lõimimine EL-ga (sh laienemise kaudu);
 - roheline majanduse ja ressursside tõhusamale kasutamisele suunatud meetmete elluviimine;
 - küberjulgeoleku lahenduste kujundamine.

I. Siseturg

1. EL konkurentsivõime tõstmine teadmispõhise majanduse arendamise kaudu ning siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused peavad olema järgnevatel aastatel Euroopa Liidu tegevuste keskmes. See on praegu eriti oluline. Riikide püüdlusi eelarvekulude konsolideerimisel saab toetada hästi toimiv ühtne majandusruum, mis 500 miljonit tarbijat ühendava ühtse turuga suudaks vabamalt tegutsedes genereerida suuremat majanduskasvu, luua rohkem töökohti ning parandada seeläbi mh ka riikide eelarvetulusid. Selleks tuleb aga praeguse killustatud siseturu asemel **luua Euroopa Liidu ühtne turg**, kus oleks võimalikult vähe teenuste, kaupade ning isikute piiriülest liikumist takistavaid erisusi.
2. Oluline on ka ettevõtluskeskkonna jätkuv lihtsustamine ning EL õigusest tuleneva halduskoormuse vähendamine. Siseturgu puudutavat regulatsiooni tuleb lihtsustada ja ühtlustada, seda eelkõige autoriõiguse ja lepinguõiguse vallas. Teenuste sektoris peituvat potentsiaali tuleks paremini ära kasutada, suurendades teenuste piiriülese osutamise vabadust ning vältides võimalikke uusi tõkkeid teenuste vabale liikumisele, nagu arvukad riiklikud standardid ja kvalifikatsiooninõuded. Ühtse turu toimimise üks olulisi eeldusi on ka üleeuroopalise taristu (transport, energia, IKT) arendamine, mis tagaks EL liikmesriikide ja piirkondade omavahelise ühendatuse.
3. Töö- ja sotsiaalküsimuste regulatsioon EL tasandil peab senisest enam toetama Euroopa Liidu konkurentsivõime tugevdamist, andma selget lisandväärtust siseturu toimimisele ning arvestama riikide eelarvete jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgiga.

* * *

4. Esimeseks sammuks ühtse turu arendamisel peab olema toimiva **digitaalse ühtse turu loomine** Euroopas aastaks 2015, kus kodanikud ja ettevõtjad saavad kasutada teenuseid elektroonselt mis tahes EL liikmesriigis. Hinnanguliselt suurendaks see EL SKP-d 4% võrra ning tooks kaasa 30 000 uue töökohta loomise aastas. Olulisimad probleemid piiriülesel e-teenuste osutamisel on praegu seotud **elektroonse identiteediga (e-autentimine ja digiallkirjastamine)**. Riigisisest on enamikus liikmesriikides autentimise ja digiallkirjastamise küsimused lahendatud, ent selleks, et erinevad tehnilised ja protseduurilised lahendused toimiks ka üle riigipiiride, on vaja tagada nende süsteemide üleeuroopaline koosvõime. Digiallkirjade puhul on üleeuroopaline õiguslik raamistik loodud 1999. aastal vastu võetud elektroonilise allkirja direktiiviga, kuid praktikas digiallkirjastamine liikmesriikide vahel ei toimi ning autentimist käsitlev EL regulatsioon puudub täielikult. Eesti EL poliitika eesmärgiks on EL regulatsiooni loomine e-autentimise vallas ning digiallkirjade piiriülese toimimise tagamine praktikas.
5. Digitaalse ühtse turu toimimise eelduseks Euroopas on üksikisikute ning ettevõtete ligipääs kiirele ning nüüdisaegsele internetiühendusele, mistõttu on oluline tähelepanu pöörata võimaldajatele nagu **lairiba interneti ja nüüdisaegse mobiilside kättesaadavus** ning avaliku võtme taristu. Digitaalse lõhe vältimiseks on eriti oluline pöörata tähelepanu lairiba taristu rajamisele piirkondadesse, kus ärihuvi selliseks tegevuseks on väike või puudub sootuks. Enamikus Euroopa riikides on käivitunud projektid lairibaühenduste rajamiseks hajaasustusega piirkondadesse ning ääremaadele, kus kasutatakse ka saadaolevaid Euroopa Liidu finantsinstrumentide vahendeid. Kiiret internetiühendust

võimaldava lairiba taristu rajamine kõikjale on aeganõudev ning ressursimahukas tegevus, mille olulisus ei vähene ka järgmise finantsperioodi jooksul. [Eesti EL poliitika eesmärgiks on tagada ka tulevikus kiiret internetiühendust võimaldava lairiba taristu rajamise toetuskeemide võimalikkus EL finantsinstrumentide kaudu ning asjakohaste riigiabi reeglitega kaasneva halduskoormuse vähendamine].

6. Tehnoloogia kiire areng ja üleilmastumine on maailma põhjalikult muutnud ning tekitanud isikuandmete kaitse valdkonnas uusi probleeme. Isikuandmete töötlemise viisid on muutunud äärmiselt keeruliseks ja neid ei ole lihtne tuvastada. Seetõttu on vaja algselt uus arutelu andmekaitseõiguse ajakohastamiseks ning leida infoühiskonnale sobiv **tasakaal andmete vaba liikumise ning eraelu puutumatuse vahel**. Andmekaitsele on regulatiivsest aspektist lähtuvalt EL-s märkimisväärt siseturumõõde, mis muu hulgas tähendab seda, et siseturul tuleb tagada isikuandmete vaba liikumine ja kaitse liikmesriikide vahel. See omakorda tähendab ilmselt vajadust liikuda edasi andmekaitseõiguse täieliku ühtlustamiseni³. Sealjuures on oluline vähendada halduskoormust praeguse teatamissüsteemi ülevaatamise ja lihtsustamisega ning lahendada ka kohaldatava õigusega seonduvad küsimused. Eesti EL poliitika eesmärgiks on EL andmekaitseõiguse ajakohastamine, eelkõige on see vajalik seoses interneti arengu ning piiriülese andmetöötlemisega.
7. Hea ettevõtluskeskkonna jaoks on oluline lihtne ligipääs teiste liikmesriikide õigusele, ettevõtlust puudutavale infole ning e-teenustele. **Piiriülene teabe liikumine** muudab näiteks kodanike ja ettevõtjate jaoks oma õiguste kaitse piiriüleste vaidluste korral oluliselt tõhusamaks ja kättesaadavamaks. Eesti eesmärgiks on kujundada Euroopa õiguskeskkonna portaalist e-Justice⁴ ühtne keskkond, mis võimaldaks kodanikele, ettevõtjatele ja õiguspraktikutele elektroonilise juurdepääsu õigusega seotud infosüsteemidele ja teenustele nii liikmesriikide kui ka EL tasandil.
8. Hästi toimival siseturul tuleb luua avalikule sektorile võimalused tõhusa ja tulemusliku hankemenetluse korraldamiseks ja ettevõtjatele võimalus müüa ja pakkuda oma teenuseid ja tooteid üle kogu EL internetipõhise elektroonilise hangete süsteemi abil⁵. Eesti EL poliitika eesmärk on toimiva piiriülese **e-hangete** süsteemi loomine ning koosvõimelise e-hanke taristu väljaarendamine EL-s. Selleks tuleb parandada ligipääsu riigihangetele, kiirendada ja lihtsustada riigihanke menetlust ning suurendada protsessi läbipaistvust ning EL tasandil standardida e-riigihangete põhiprotsessid ja süsteemid. Eesti jaoks on oluline e-riigihangete kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine nii, et ettevõtjad saaksid suhelda valitsusasutustega ühtse kontaktpunkti kaudu, vältides seejuures uute tõkete loomist.
9. Finantsteenuste ühisturu edasine lõimimine ning finantsteenuste liikumise vabadus on üheks eelduseks kogu ühisturu edasisele laienemisele (vt majandus- ja rahapoliitika ptk). Maksete ühisturu tõrgeteta toimimine tugevdab Euroopa siseturgu ja tõhustab konkurentsi

³ Terviklik lähenemisviis isikuandmete kaitsele Euroopa Liidus. Brüssel 4.11.2010 KOM(2010) 609 lõplik. Internetis: http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_et.pdf.

⁴ Eesti soovib olla suunanäitaja 2010. a loodud Euroopa e-õiguskeskkonna portaali (e-Justice) – mis hetkel töötab vaid vabatahtliku infoveebina – edasiarendamisel (sh e-CODEX projekt, mis töötab välja praktilist koostalitlusvõime raamistikku Euroopa e-õiguskeskkonna portaali jaoks; e-CODEX projektis juhib Eesti töopaketti, mis tegeleb piiriülese digiallkirja ja e-ID küsimustega).

⁵ E-hangete osakaal kõigist hangetest EL-s on uuringute kohaselt 5%.

ning aitab seeläbi kaasa piirkonna majandusarengule⁶. Eesti eesmärgiks on turvalise elektroonse makse- ja arvelduste keskkonna arendamine ja EL **ühtse euromaksete piirkonna loomine**⁷. Koostalitlusvõimelise ja turvalise ühisturu toimimine on eriti oluline väikeriikidele, kes eelkõige saavad kasu selle mastaabiefektist. Arvete esitamise ja maksete tegemise kord on omavahel tihedalt seotud. Sellest tulenevalt aitab ühtse euromaksete piirkonna loomine kaasa Euroopa koostalitlusvõimelise **e-arvete**⁸ korra kehtestamisele. Eesti EL poliitika eesmärk on tagada 2020. aastaks laiaulatuslik e-arvete kasutamine Euroopas. EL tasandil on e-arvete üleeuroopalise kasutuselevõtu eeltingimuseks ühtse e-arvete standardi loomine. E-arvetega seonduvat regulatsiooni tuleb silmas pidada ka riiklike kaubandus-, maksustamis- ja hankealaste sätete väljatöötamisel.

10. Piiriüleste tervishoiuteenuste osutamise ja patsientide liikuvuse soodustamiseks on oluline Euroopa Liidu **e-tervise** süsteemide arendamine koostalitlusvõime saavutamiseks. E-tervise ning e-retseptide süsteemide koostalitlusvõime saavutamisel on eeltingimuseks leida EL-s ühine lähenemine e-tervise süsteemide standardite ning e-autentimise vallas.
11. Kuigi **autoriõigus** on Euroopa Liidus osaliselt ühtlustatud, on säilinud siiski palju erisusi⁹, mistõttu Euroopa Liidu elektrooniliste sisuteenuste turg on endiselt killustunud ja tarbijate jaoks on autoriõigusega kaitstud teoste või teenuste digitaalturul ostmine keeruline¹⁰. Võrguteenuste ja digitaalse loomesisu kättesaadavuse parandamiseks on vaja autoriõiguste piiriülesele haldamisele luua Euroopa raamistik, mis aitaks kaasa uute teenuste arengule ja levikule. See on eriti oluline väikese tarbijate arvuga riikide jaoks, mille majanduslik atraktiivsus on maailma suurte ettevõtete jaoks tagasihoidlik ning kus litsentsimise lihtsustamine annaks võimaluse väiksemate kuludega uutele turgudele tulla.
12. Eesti EL poliitika eesmärgiks on **autoriõiguse võimalikult ulatuslik ühtlustamine** siseturu parema toimimise huvides. Esmaseks sammuks selles suunas võib olla ka vabatahtliku ühtse Euroopa autoriõiguse loomine ja Euroopa raamistiku loomine autoriõiguse lihtsamaks üleeuroopaliseks litsentsimiseks. Sh on Eesti vajadusel avatud ka tihendatud koostöö kasutamisele.

* * *

13. Teenused hõlmavad enam kui 2/3 töökohtadest Euroopas ning 2/3 EL sisemajanduse kogutoodangust. Lisaks moodustab teenustekaubandusest ligikaudu 75% teenuste osutamine teistele ettevõtetele peaaegu kõigis Euroopa majanduse sektorites. Samas

⁶ Euroopa Komisjoni tellimusel CapGemini korraldatud uuring „SEPA: potential benefits at stake“ analüüsis, et SEPA-st saadav võimalik otsene ja kaudne kasu Euroopale on kuue aasta jooksul (st 2007–2013) üle 300 miljardi euro, eeldusel, et üleminek SEPA maksevahenditele on terviklik ja kiire.

⁷ *Single Euro Payments Area – SEPA.*

⁸ E-arvete võrdsustamine paberarvetega ei ole Euroopa tasandil seniajani õnnestunud.

⁹ Näiteks rakendavad liikmesriigid erinevas ulatuses ainuõiguste piiranguid ja üldsuse huvides loodud erandeid, erinevad on isiklikuks tarbeks kopeerimise maksude süsteemid jne. Üleeuroopaliseks teoste levitamiseks tuleb tagada autoriõigus ja kaasnevad õigused igas liikmesriigis eraldi, milleks tuleb sõlmida lepingud iga riigi autoreid esindava(te) organisatsiooni(de)ga. Levitajad on probleemidena välja toonud ka autorite esindajate paljususe enamikus liikmesriikides ning nende tegevuse läbipaistmatuse.

¹⁰ Nt muusikateenuste puhul on EMusic kättesaadav 27 liikmesriigis, iTunes 15 liikmesriigis, 7digital ja Vodafone 12 liikmesriigis, Nokia (OviMusic) 11 liikmesriigis, YouTube 10 liikmesriigis ning LastFM 9 liikmesriigis (Intellektuaalomandi strateegia KOM(2011)287).

moodustavad piiriülesed teenused (sealhulgas kutseteenused) seni vaid 1/5 EL sisesest kaubandusest, mis on tagasihoidlik näitaja võrreldes teenuste turu osatähtsusega majanduses. **Integreeritum ja paremini toimiv teenusteturg** on eeltingimus majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks ning EL majanduse konkurentsivõime suurenemiseks. Teenuste potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks peavad need saama „liikuda“ liikmesriikide vahel sama vabalt kui riiklikul turul – kasu saaksid nii tarbijad kui ka ettevõtjad (eriti väikeettevõtjad, kes moodustavad 95% teenuste sektorist).

14. Teenuste direktiivi kohaldamisalast jäid välja mitmed valdkonnad (nt tervishoiuteenused, hasartmängud jne)¹¹, mille puhul on siiski olemas selge huvi nii piiriüleste teenuste osutamise kui ka kasutamise vastu. Eesti eesmärgiks on, et **aastaks 2015 oleks piiriülene teenuste osutamine võimalikult vaba**. Valdkonnad, millele peaks esmajärjekorras tähelepanu pöörama, on tervisevaldkond, hasartmängud, eraturvateenused ja sotsiaalteenused. Juhul, kui teenuste vabadusi ei õnnestu laiendada kogu EL-i ulatuses, näeb Eesti vajadust kasutada teenusteturu vabaduste laiendamiseks tihendatud koostööd.
15. Uusi tõkkeid EL sisesele teenustekaubandusele loob ka erinevate riiklike standardite paljus – eri riikide omavahel vastuolus olevad standardid võivad luua tehnilisi takistusi tarneahelas või tuua kaasa kaubandustõkkeid ettevõtetele. Eesti toetab siseturu tõhusama toimimise huvides Euroopa standardite väljatöötamist ning **EL standardimise raamistiku laiendamist teenusestandarditele**.
16. **Lihtsam kvalifikatsioonide tunnustamine** on eelduseks suuremale kutsealasele liikuvusele ja teenustekaubanduse arengule. Samuti annaks see võimaluse korvata kasvavat oskustööjõu puudust osaliselt inimestega, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni väljaspool EL¹². Oluline on kaotada kõik põhjendamatud ja ebaproportsionaalsed kvalifikatsiooninõuded, et spetsialistidel oleks võimalik liikumisvabadust täiel määral ära kasutada. Praegu reguleerivad 27 liikmesriiki kutsekvalifikatsioonide alusel umbes 4700 kutseala, mida võib liigitada umbes 800 kategooriasse. Kuigi vastastikuse tunnustamise mehhanism toimib üldiselt neist enamiku puhul, esineb siiski palju juhtumeid, kus liikmesriigid seavad ebaproportsionaalseid ja tarbetuid nõudeid, nii et spetsialistil, kes tegeleb asjaomase majandustegevusega oma päritoluliikmesriigis, on raske alustada kutsetegevust teises liikmesriigis. Probleemiks on ka tunnustamismenetluse pikkus, mida tuleks märkimisväärselt lühendada. Aastaks 2015 peaks Euroopa Liidus toimima ajakohastatud kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise süsteem. Eesti leiab, et eesmärgiks peab olema nii kutsealade ülereguleerimise vähendamine kõikides liikmesriikides kui ka kutsekvalifikatsioonide tunnustamise süsteemi lihtsustamine, vähendades kasusaajate ja liikmesriikide pädevate asutuste halduskoormust ning seostades tunnustamise süsteemi paremini teiste kvalifikatsioonide võrreldavust toetavate instrumentidega¹³. Tunnustamisprotsessi

¹¹ Teenuste direktiivi kohaldamisalast välistatud teenused võib jagada kaheks – esimesse gruppi kuuluvad teenused, mis on reguleeritud EL tasandil eraldi regulatsiooniga (nt finantsteenused, audiovisuaalteenused), ja teise gruppi kuuluvad teenused, mis on EL tasandil reguleerimata (nt sotsiaalteenused, haridus ja hasartmängud). Tervishoiuteenused on osaliselt patsiendiõiguste direktiiviga ühtlustatud, kuid see ei lihtsusta/ühtlusta tervishoiuteenuse osutaja asutamist (apteek, hambaravikliinik). Hasartmängude eraldi regulatsiooni üle on käimas avalik arutelu.

¹² Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise lihtsustamine mõjutab ka kolmanda riigi kodanikke, kellel on Euroopa õigusaktidest tulenevad õigused: EL kodanike pereliikmeid, pikaajalisi elanikke, pagulasi ja sinise kaardi omanikke käsitletakse kutsekvalifikatsioonide tunnustamisel samamoodi nagu EL kodanikke.

¹³ Euroopa kvalifikatsiooniraamistik ja Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekandmise süsteem.

kiirendamiseks on võtmetähtsusega üleminek digitaalsele teabevahetusele ja elektroonilisele dokumentide menetlusele, kasutades selleks siseturu infosüsteemi võimalusi.

17. Euroopa teenusteturu toimimiseks on oluline ka võimalus **osutada teenuseid töötajate lähetamise teel**. Eesti EL poliitika eesmärgiks on, et teenuste vaba liikumise kontekstis lähtutaks sotsiaalõiguste (sh streigiõiguse) kohaldamisel proportsionaalsuse ja tasakaalustatuse põhimõttest. Põhiõiguste ja põhivabaduste konflikti korral tuleb iga konkreetse juhtumi puhul korraldada eraldi proportsionaalsuse hindamine. Töötajate lähetamise ja piiriüleste teenuste osutamise soodustamiseks tuleb keskenduda eelkõige siseturu infosüsteemi baasil lähetatud töötajate infosüsteemi arendamisele ja lähetatud töötajaid puudutavate haldusotsuste piiriülese täitmise paremale järelevalvele.
18. Arvestades demograafilisi trende nii Eestis kui ka Euroopa Liidus, tuleb konkurentsivõime tõstmiseks, töökohtade loomise soodustamiseks ja tööjõu pakkumise suurendamiseks muuta **töösuhete regulatsiooni paindlikumaks**. Eesti EL poliitika eesmärgiks on, et 2015. aastaks oleks EL tööaja regulatsioon ajakohastatud. Ajakohastatud ja paremini tööturu, töötajate ja ettevõtete vajadusi arvestav tööaja regulatsioon peaks võimaldama paindlikumat valveaja ja kompenseeriva puhkeaja korraldust, et ennetada võimalikke tööjõupuudusest tingitud probleeme teatud sektorites. Samuti tuleks EL tasandil selgelt reguleerida individuaalsete ületunnitöö kokkulepete kasutamise võimalus, et ka tulevikus saaks töötajad lähtuvalt lepinguvabaduse põhimõttest seda võimalust kasutada.

* * *

19. Soodsa ettevõtluskeskkonna tagamiseks tuleb kõikide EL algatuste hindamisel jälgida, et tagajärjeks ei oleks ülereguleeritus ning et algatusega ei kaasneks ettevõtjate jaoks täiendavat halduskoormust. Selle põhimõtte järgimine on eriti oluline väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. **Euroopa ühtne lepinguõigus**¹⁴ aitaks tõhusalt kaasa piirideta siseturu heale toimimisele, mistõttu peab Eesti vajalikuks Euroopa lepinguõiguse tugiraamistiku loomist. See lihtsustaks piiriülest äritegevust ja kauplemist nii ettevõtjate omavahelistes suhetes kui ka ettevõtjate ja tarbijate vahel, vähendaks tehingukulusid ning suurendaks nii kauplejate kui ka tarbijate õiguskindlust. Kaugemas perspektiivis võiks Euroopa Liidus kehtida ühtne lepinguõiguse koodeks. Eesti EL poliitika kaugem eesmärk on tsiviilõiguse üldosa ja lepinguõiguse (mis peaks ideaalis hõlmama ka tarbijaõigust) võimalikult ulatuslik ühtlustamine siseturu parema toimimise huvides.
20. Äriühingutele ulatusliku piiriülese mobiilsuse võimaldamine suurendaks ettevõtlusvabadust EL-s. Hetkel ei ole EL-s ühingute asukoha muutmine realselt tagatud, kuivõrd erinevused liikmesriikide ühinguõiguse ning registripidamise eeskirjades ei võimalda seda. Ka äriregistrite teabevahetuse hõlbustamine vähendab ja lihtsustab ettevõtete halduskoormust ning soodustab äriühingute mobiilsust. Viimasest tähtsam on aga läbipaistvuse ja õiguskindluse suurenemine piiriüleste äritehingute puhul. Äriühinguõiguse arendamisel peab Eesti oluliseks **ühingute ülepiirilise liikuvuse soodustamist**. Võimalike EL üleste ettevõtlusvormide arendamisel tuleb silmas pidada, et tegu oleks innovaatiliste ja konkurentsivõimeliste lahendustega, mis pakuksid eeliseid liikmesriikide senises riigisisises õiguses sisalduvaga võrreldes.

¹⁴ (*Common Frame of Reference of European Contract Law, CFR* – Euroopa lepinguõiguse tugiraamistik).

21. Oluliseks vahendiks ühtse siseturu ja sellega seonduvalt ka isikute vaba liikumise põhimõtte täielikul realiseerumisel on **kohtulahendite ja muude ametlike dokumentide vaba liikumise edendamine EL-s**. Isikute vabale liikumisele vajaminevat õiguskindlust aitab tagada rahvusvahelise eraõiguse normide ühtlustamine (eeskätt sellistes isikutevahelisi privaatsuhteid reguleerivates valdkondades nagu pärimis- ja laiemas mõttes perekonnaõigus). Euroopa Liidu nelja põhivabaduse toimimise soodustamiseks on oluline rahvusvahelise **eraõiguse normide ühtlustamine** ning kohtulahendite ja ametlike dokumentide automaatne tunnustamine.

* * *

22. Siseturg pole praegu piisavalt innovatsioonisõbralik ning selle killustatus pärsib EL teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali ärakasutamist. Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks jõuda innovaatilise liiduni aastaks 2020. Selle eesmärgi saavutamise üheks oluliseks eeltingimuseks on **Euroopa teadusruumi (ERA)¹⁵ väljaarendamine** aastaks 2014¹⁶ – teadmiste, teadustegevuse ja innovatsiooni ühisturu loomine. EL innovaatilisemaks muutmine eeldab teadmusbaasi suunatavate investeeringute prioriseerimist ja suurendamist, kuluka killustatuse vähendamist ning EL ümberkujundamist selliseks keskkonnaks, mis soodustab teadusuuringuid, innovatsiooni ja ideede turulejõudmist. Euroopa Liidu konkurentsivõime turgutamiseks ja teadusmahuka majanduse toimimiseks on oluline kõrgkvalifitseeritud rände ning teadus- ja õpirände soodustamine. Eesti huvides on Euroopa teadusruumi väljaarendamine ning selle rakendamiseks vajalike tingimuste loomine liikmesriikides. Eelkõige tähtsustab Eesti teadlaste liikuvust sektorite ja riikide vahel, avatud ja ühtseid töölevõtmise tingimusi, ühtseid ja lihtsaid rahastamisreegleid ja -protseduure, kogu EL teadlaskonnale avatud ligipääsu teadus- ja arendustegevuse tulemustele ning liikmesriikide teadustaristutele. [On oluline, et EL uues eelarves tõuseks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine ning eelarve oleks suunatud Euroopa 2020 strateegia eesmärkide saavutamisele. Uues eelarves tuleks luua suurem sünergia teadus- ja ühtekuuluvuspoliitika vahel ning lõimida teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tegevusi tihedamalt ka teistesse poliitikavaldkondadesse, sh põllumajanduspoliitikasse].

23. Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni maastikul on juurde tulnud mitmeid uusi suuri algatusi, mis mõjutavad otseselt ka liikmesriikide tegevusi ja programme, nt Euroopa innovatsioonipartnerlused, teadustegevuse ühiskavandamise algatused, üleeuroopaliste teadustaristute loomine¹⁷. Euroopa Liidu uuest teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni rahastamise strateegilisest raamistikust Horizon 2020¹⁸ peab kujunema **innovatsiooni rahastamise raamistik**, mis oleks lihtsate reeglitega, enam harmoneeritud ning väikeste liikmesriikide spetsiifikat arvestav. Teadusuuringute rahastamisotsuste esmaseks kriteeriumiks peab jääma projektide tiptase,

¹⁵ *European Research Area.*

¹⁶ Euroopa teadusruumi visiooni kohaselt tuleb Euroopas täielikult rakendada n-õ 5. vabadus ehk teadlaste teadmiste ja tehnoloogia liikumise vabadus; suurendada teadus- ja arendustegevuse mahtu ning tagada selle kvaliteet; heade tulemuste saavutamiseks on tarvis piisaval hulgal motiveeritud teadlasi ja tippspetsialiste, sh vajab erilist tähelepanu teadlaste avatud töölevõtmine, teadlaste viisa ning noorteadlaste sotsiaalsete tagatiste teema.

¹⁷ Nn ESFRI teekaart.

¹⁸ Seob endasse senised teaduse ja innovatsiooni raamprogrammid ning Euroopa Tehnoloogiainstituudi.

raamprogrammist rahastatud Euroopa suurte teadustaristute paiknemine peaks olema regionaalselt tasakaalus ning kõikidel liikmesriikidel peaks olema võrdne võimalus osaleda programmide loomis- ja otsustusprotsessis. Senisest enam tuleb toetada väikesi ja keskmise suurusega projekte, mis võimaldavad reageerida kiirelt ja paindlikult väliskeskonnast tulenevatele muudatustele ning toimivad suurte projektide algatajatena. Heaks näiteks on Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogia Instituudi (EIT) algatusel Euroopa jaoks olulisematel läbivatel teemadel käivitatud, piireületavad „Teadmiste ja innovatsiooni kogukonnad“¹⁹, mis lisaks teadusasutustele kaasavad olulises osas juhtivaid Euroopa ettevõtteid.

24. Euroopa Liidu konkurentsivõime tõstmise seisukohalt on oluline, et teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni väljundid jõuaks innovaatiliste toodete ja teenustena turule. Selleks tuleb parandada innovaatiliste alustavate ettevõtete rahastamistingimusi. Noorte innovaatiliste ettevõtete rolli ja olulisust majanduses mõjutavad paljud tegurid, millest enamik on ühised kõigile alustavatele ettevõtetele ja tulenevad üldisest majanduskeskkonnast – näiteks ettevõtte asutamise lihtsus, maksurežiim, ligipääs välisturgudele jm. **Noorte innovaatiliste ettevõtete** seisukohalt on aga teiste ettevõtetega võrreldes veelgi olulisem ligipääs kõrge riskitaluvusega ja „kannatlikule“ kapitalile. Euroopa Liidus on tervikuna noorte innovaatiliste ettevõtete olukord näiteks USA-ga võrreldes märkimisväärselt kehvem. EL-s investeeritakse riskikapitali 15 mld eurot vähem kui USA-s, mistõttu kannatab olulisel määral teadus- ja arendustegevuse turule jõudmine uute toodete ja teenustena. Samuti on EL sees käärid liikmesriikide vahel väga suured – 55% riskikapitali investeringuid tehakse viies riigis (Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Belgia). EL uutes liikmesriikides on riskikapitali turg välja arenemata (riskikapitali pakkumine on kümme korda väiksem kui EL-s keskmiselt) ja vajab aktiivsemat avaliku sektori toetust. Tegemist on struktuurse probleemiga, mis nõuab sekkumist EL tasandil.
25. Euroopa Liidu tasandil saab noorte innovaatiliste ettevõtete loomist ja kasvu edendada lisaks horisontaalsetele siseturu arendamise meetmetele ühtse finantsturu süvendamise, k.a riskikapitalifondide ülepiirilist tegutsemist toetavate regulatiivsete jm finantspoliitiliste sammude ning eelarveliste vahendite tulemuslikuma ja efektiivsema kasutamise kaudu. Noorte innovaatiliste ettevõtete toetamiseks tuleb töötada kahes tegevussuunas: 1) teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahendite kasutamisel **lihtsustada noorte innovaatiliste ettevõtete ligipääsu toetusmeetmete**, leevendades nii bürokraatlikke barjääre (näiteks halduskoormus toetuste taotlemisel) kui ka finantspiiranguid (näiteks pikad sildfinantseerimise perioodid); lihtsustamisele aitaks kaasa ka e-taotluste esitamise võimaldamine ja internetipõhine kontrollimine. [2) noorte innovaatiliste ettevõtete juurdepääsu võimaluste parandamine riskikapitalile: riskikapitali meetmete rakendamiseks võimaluste loomine teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahenditest ning eelduste loomine üleeuroopalise riskikapitalituru arenguks, pöörates tähelepanu just neile regioonidele, kus varase faasi riskikapitali turg vajab arenguks avaliku sektori tuge. Leiame, et EL tasandil on põhjendatud **riigipiire ületavate riskikapitalifondide loomine**, mis aitaksid luua paremaid võimalusi alustavate ettevõtete lõimumiseks rahvusvahelise turuga ja toetaksid riskikapitali sektori kiiremat ja ühtlasemat arengut].

¹⁹ *Knowledge and Innovation Communities (KIC)*; esimesed KIC võrgustikud IKT (*EIT ICT Labs*), energia (*KIC Innoenergy*) ja kliima valdkonnas (*Climate-KIC*).

26. EL killustunud ja keerulist intellektuaalomandi maastikku tuleb muuta nii, et innovaatilistel ettevõtetel oleks oma põhilist (intellektuaal)vara praegusest lihtsam ja vähem kulukas kaitsta ja arendada. Euroopa Patendiorganisatsiooni raames välja antav Euroopa patent on väga kulukas ja keeruline. Keskmise üldine kehtestamistasu ühe Euroopa patendi kohta (kui see kehtestada kõigis EL liikmesriikides) on suurem kui 32 000 eurot ning seetõttu ei ole see innovaatilistele väikeettevõtetele sageli kättesaadav. Eesti huviks on, et niipea kui võimalik kehtestataks ja hakkaks toimima **Euroopa Liidu patent**, mis vähendaks tööstusomandi kaitsega seotud kulusid ning teeks selle kättesaadavaks innovaatilistele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele. Planeeritav kohtusüsteem peab tagama vaidlustes kõigile menetlusosalistele ligipääsu õigusemõistmisele koos piisavate edasikaebevõimalustega.

* * *

27. **Läänemere strateegia** on oluliseks vahendiks nii regiooni konkurentsivõime tõstmisel kui ka EL siseturu edendamisel. Läänemere strateegia tegevuskavasse tuleks lisada projekte, kus koostöö annab lisandväärtuse regionaalsel tasandil ning samas võimaluse korral sillutab teed ka üleeuroopalistele lahendustele. Juhtides strateegia raamistikus siseturu poliitikavaldkonna koordineerimist, leiab Eesti, et keskenduda tuleks sellele, mis ettevõtjaid kõige rohkem siseturul segab: nt koosvõimelised IT-lahendused (sh e-maksete ja e-arvete süsteemi loomine); kutsekvalifikatsioonide tunnustamine; teadusasutuste võrgustiku loomine, seadusandlike barjääride tuvastamine ja kaotamine, transpordi- ja energiataristute arendamine jne. [Eesti huvi on, et EL eelarve, sh ühtekuuluvuspoliitika vahendite planeerimisel ja rakendamisel arvestaksid nii Euroopa Komisjon kui ka liikmesriigid muu hulgas Läänemere strateegia uuendatavat tegevuskava. See aitab kaasa piirkondlikult strateegilise tähtsusega projektide ühisele planeerimisele ja elluviimisele ning kogu EL ühtekuuluvuspoliitika territoriaalsete eesmärkide saavutamisele tervikuna].

II. Majandus- ja rahanduspoliitika, EL eelarvepoliitika

28. Aastate 2011–2015 suurimaks ülesandeks on kriisist väljumine ning euroalal ja kogu Euroopa Liidus **kestlikku majanduskasvu toetava stabiilse majanduskeskkonna tagamine**. Esmase eesmärgina peavad liikmesriigid vähendama eelarvedefitsiiti ja riigivõlga ning tagama keskpikas perspektiivis valitsussektori eelarve ülejäägi. Kestlikku majanduskasvu tagava ja stabiilsust suurendava poliitika ühe osana on oluline saavutada Euroopa 2020 strateegia ja selle juhtalgatuste eesmärgid, kaotada konkurentsivõimet pärssivad siseturu pudelikaelad ning kiita heaks Euroopa Liidu konkurentsivõimet toetav finantsperspektiiv.
29. Eesti toetab tugevamat EL ja **euroala lõimumist** ning uute koostöövormide loomist. Stabiilse euro ja konkurentsivõimelise euroala tagamiseks tuleb:
- juurutada stabiilsus- ja kasvupakti uus ülemäärane eelarvedefitsiidi ja ülemäärase tasakaalustamatuse protseduur, uus eelarvepoliitika raamistiku direktiiv ning pöörata senisest enam tähelepanu makromajanduslikele tasakaalustamatustele, mis aitavad aegsasti tuvastada liikmesriikide majandus- ja eelarveprobleeme;
 - liikmesriikide stabiilsus- ja reformikavades seada Euroopa eelarvepoolaasta ja laiendatud euroala pakti raames konkreetset ja ambitsioonikad ning Euroopa 2020 strateegia elluviimist toetavad riiklikud eesmärgid, need kohustused täita ning nende täitmist ka Euroopa tasandil monitoorida;
 - seada ambitsioonikad keskpika perioodi eelarve eesmärgid²⁰ sihiga saavutada eelarvete tsükliline tasakaal; kehtestada eelarvedistsipliini tagamiseks riigisisese õiguses eelarve tasakaalu (võlapiduri) nõue;
 - jätkata senist Maastrichti kriteeriumide täitmisel põhinevat laienemispoliitikat, pidades ennekõike oluliseks Läänemere regiooni riikide lõimumist euroalaga;
 - tõhustada piiriülest finantsinstitutsioonide järelevalvet, leida tasakaalustatud ja siseturu toimimist arvestav lahendus piiriüleste finantskriiside ennetamisele ja lahendamisele, sh. muuta rangemaks finantsasutuste kapitalinõuded ning juurutada usaldusväärset pankade taluvustestid;
 - ratifitseerida ja jõustada Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (EFSF)²¹ ja Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESMi)²² lepingud, sh ka Lissaboni lepingu muudatused.
30. EL **ühtse finantsturu tugevus** ja usaldusväärsus on võtmetähtsusega stabiilse, kasvu soodustava majanduskeskkonna kujunemisel, tagades hoiuste jt finantsvahendite tõhusa paigutamise kogu Euroopa Liidus. 2011–2015 perioodi peamine ülesanne on finantskriisi mõjude likvideerimine ning finantssektoris kriisiennetuse ja -haldamise ühtset siseturgu toetavate meetmete väljatöötamine ja rakendamine. Väikese ja avatud majandusena on Eesti finantsturg tugevalt lõimunud Euroopa ja eelkõige Põhjamaade finantsturgudega.

²⁰ Medium-term budgetary objective, MTO.

²¹ EFSF (*European Financial Stability Facility*) on eraõiguslik juriidiline isik, mille omanikud on euroala liikmesriigid.

²² ESM (*European Stability Mechanism*) on EL asutamislepingu alusel loodud organisatsioon, mille omanikud on euroala liikmesriigid.

Finantsintegratsioon Läänemere piirkonnas on üks kõige olulisematest teguritest, mis toetab kogu piirkonna ja sealhulgas Eesti kiiret väljumist majandussurutisest. Panganduse ja finantsüsteemi integratsiooni eelduseks on omakorda igakülgne koostöö ja infovahetus piirkonna järelevalveasutuste ja keskpankade vahel, seda nii igapäevases järelevalvealases tegevuses kui ka kriisiennetamise ja -lahendamise süsteemide ettevalmistamisel Põhja-Balti stabiilsusgrupi ja koostöömemorandumi raames. Eeltoodu taustal on Eesti huvides finantskeskkonna stabiilsuse suurendamine ja ausa konkurentsi tagamine kogu siseturul finantsregulatsiooni ajakohastamise²³, tõhusa ja tasakaalustatud finantsjärelevalve²⁴ korralduse ning loodava kriisilahenduse raamistiku²⁵ kaudu. Tervikliku kriisihalduse ja -ennetuse süsteemi osa on ka põhimõtete kokkuleppimine eelarvekulude jaotamisel. Erasektori vahendeid tuleb selgelt eelistada maksumaksja rahale. Piiriülestes suhetes peab olema tasakaalustatud õiguste ja vastutuse jaotus, mis ei tekita uusi tõkkeid ning tagab kõigi osaliste ligipääsu informatsioonile. Kriisihaldusfondide loomisel on vaja integreerida selle süsteemiga kindlustuse, hoiuste ja investorikaitse skeemid. Ühtse finantsturu tugevdamisel on järjest olulisemaks muutunud ka elanikkonna finantskirjaoskuse edendamine.

31. Euroopa Liidus on **maksuküsimuste koordineerimise** ja vastava õigusloome põhieesmärgiks tingimuste loomine kasvu ja konkurentsivõimet ning riigirahanduse kestlikkust toetavale majandusele. Maksusüsteemid liikmesriikides peavad toetama siseturu paremat ja efektiivsemat toimimist. Lihtsus, läbipaistvus ja lai maksubaas (maksusoodustuste puudumine või vähesus) on põhimõtted, mis neid eesmärke täidavad. Maksupoliitika, sh uute maksude²⁶ kujundamisel tuleb silmas pidada maksusüsteemide terviklikkust ja efektiivsust ning mõju üldisele maksukoormusele ja siseturu arengule. Samuti tuleb arvesse võtta Euroopa Liidu globaalset konkurentsivõimet. Konkurentsivõime ja ressursiefektiivsuse suurendamise eesmärgil toetame kapitali ja tööjõu maksustamiselt ressursside kasutamise maksustamise suunas liikumist.
32. Kaudsed maksud (käibemaks, aktsiisimaksud, keskkonnamaksud) mõjutavad otseselt liikmesriikidevahelist kaubandust. Siseturu eeliste ärakasutamiseks tuleb käibemaksusüsteemi ühtlustada, lihtsustada ning muuta pettuste suhtes kindlamaks. Samuti on oluline edasiminekuks aktsiisimaksude ühetaolise rakendamise saavutamisel. Eesti Euroopa Liidu poliitika eesmärgiks on vähendada kaudsete maksude erandeid ja erirežiime ning edendada maksustamise lihtsustamise ja pettuste avastamise meetmeid. Otseste maksude vallas on Eesti EL poliitika eesmärgiks liikmesriikide otseste maksude süsteemide suurem koordineerimine.

²³ Finantssektori regulatsiooni ajakohastamise tööplaani täiendatakse jooksvalt vastavalt olukorrale. Uute õigusaktide väljatöötamisele peab eelnema põhjalik analüüs meetmete mõjudest, et minimeerida ülereguleerimise ohtu. Olulisemaks arenguks on pankade kapitalinõuete regulatsiooni tõhustamine ja uute nõuete rakendamine (Basel 3 reeglid). Samuti jätkatakse ettevalmistusi kindlustus- ja edasikindlustustegevuse uutele usaldatavusnõuetele üleviimiseks.

²⁴ EL finantsjärelevalve edasine tõhustamine tugineb 2011. a alguses jõustunud uue EL finantsjärelevalve raamistiku rakendamisel.

²⁵ Kriisihalduse raamistiku kujundamisel on Eesti jaoks olulised infovahetus, koostöövorme, kriisiolukorras käitumist ning kriisikulude jaotamist puudutavad küsimused. Euroopa Liidu mudel peab toetama liikmesriikidevahelisel (regionaalsel) ning Euroopa Liidu ülesel koostööl põhinevat kriisiennetust ja -haldust.

33. [Euroopa konkurentsivõimet toetava **eelarveraamistiku** kujundamine uueks perioodiks (2014–2020) on lähiaastatel oluline ülesanne. EL eelarvest rahastatavatel tegevustel peab olema selge üleeuroopaline lisandväärtus võrreldes finantseerimisega riiklikul või regionaalsel omavalitsuste tasandil. Arvestades kriisist tulenevat survet EL liikmesriikide eelarvete konsolideerimiseks, on praeguse finantsraamistiku maht protsendina EL RKT-st optimaalne ka järgmiseks perioodiks. Senisest enam tuleks investeerida teadus- ja arendustegevusse ning üleeuroopaliste taristuvõrgustike väljaehitamisse. Ühtekuuluvuspoliitika vahendite eraldamisel toetame ranget tingimuslikkust, sh tugevat seost Euroopa 2020 strateegiaga ning eelarvetasakaalu ja riigivõla nõuetega. Vahendite eraldamine peaks põhinema eelkõige piirkondade suhtelisel jõukusel, kuid ka vahendite tulemusliku kasutamise võimekusel. Käesoleval ja tuleval eelarveperioodil on Eesti EL eelarvest suureks kasusaajaks, kuid pikemas perspektiivis ei soovi me kujuneda abisõltlaseks, vaid soovime tagada investeringutega oma riigi areng.]
34. [Eesti toetab pikemas perspektiivis autonoomse, läbipaistva ja lihtsa omavahendi juurutamist, mis muudaks eelarve tulude kogumise kodanikule selgemaks ja vähendaks eranditest tulenevaid moonutusi. Kaaludes uute omavahendite (EL maksu) kehtestamist, tuleb silmas pidada mõju maksukoormusele ning lisaväärtust võrreldes praeguse süsteemi lihtsustatud variandiga.]

III. Kliima- ja energiapoliitika

35. Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika sihiks on edukalt põimida omavahel kliimamuutuste vastased tegevused majanduse konkurentsivõime tõstmise, energia siseturu tugevdamise ja energiajulgeoleku tagamisega. Ühest küljest aitab see täita olulist eesmärki muuta energiatootmine ning ühtlasi EL majandus ressursisäästlikumaks, vähendades energiatarbimist ning suurendades energiaefektiivsust ja taastuvenergia osakaalu. Teisest küljest paneb see aga proovile EL energiajulgeoleku. Seetõttu on oluline tagada nii energia, sh turvalise tuumaenergia tootmine liidu sees kui ka tingimused EL keskkonna- ja ohutusnõuetele vastava energia impordiks. Energeetika välissuhete peaesmärgiks on jätkuvalt varustuskindlus, sh energiaharta põhimõtete rakendamine, kuid ka EL naabrusse rajatavate aatomielektri jaamade turvalisuse küsimus vajab EL ühtset lähenemist.
36. Eesti toetab **EL ühtset kliimapoliitikat** ja EL juhtrolli kliimapoliitika rahvusvahelistes küsimustes. Eesti soovib kõiki suuremaid majandusi hõlmava õiguslikult siduva globaalse kliimakokkuleppe sõlmimist, jättes avatuks võimaluse ka Kyoto teiseks kohustuste perioodiks. Tõhusa kliimapoliitika peamised eeldused on tehnoloogiline areng ja EL siseste ressursside parem kasutuselevõtt. Muutusi energiabilansis peab toetama tehnoloogia areng²⁷. Taastuvenergiat tuleb soosida ka EL energiatootmise mitmekesistamise eesmärgil. Lisaks tuleb otstarbekalt kasutada kõiki kodumaiseid energiaallikaid, sh fossiilseid kütuseid, kujundades need ajapikku ajutiseks asendusallikaks taastuvenergiale juhtudeks, kui viimase tootmine vajalikul määral pole võimalik.
37. Euroopa Liit on sõltuv energia impordist ja on vaja välja arendada **energiataristu**, mis toetab siseturgu ja soodustab tarnijate mitmekesisust. [Neile kriteeriumidele vastavaid projekte tuleb rahastada lisaks turuosaliste panusele EL eelarvest]. Siseturu regulatiivselt poolelt on Euroopa Liidu jaoks oluline energiakaubanduse reeglistik, sh siseturu välisdimensioon. Euroopa energiaturu efektiivseks toimimiseks ja energiasõltumatuse tagamiseks tuleb kehtestada ühtsed reeglid **elektri impordiks kolmandatest riikidest**. Eesti huvi on energiajulgeoleku suurendamine energiaühenduste rajamisega ja EL tootjatele võrdsete konkurentsitingimuste loomisega võrreldes kolmandate riikidega. Baltimaade elektriturg peab saama osaks NordPool Spoti kauplemissüsteemist.
38. Majanduse üldise ressursimahukuse vähendamiseks tuleb raamtingimused luua EL tasandil, sest vaid nii väldime energiaturul konkurentsimoonutusi. Eesti toetab energiatoodete EL aktsiisi alammäärade kehtestamist lähtuvalt energiatoodete CO₂ emissioonist ja energiasisaldusest. Pikemas plaanis on lisaks vaja analüüsida võimalusi vähendada riigipõhiste toetusmehhanismide moonutavat mõju. **Taastuvate energiaallikate toetamine** peab olema nii põhjendatud tasemel kui ka sõltuvuses elektri turuhinnast ja samuti tagama taastuvenergia osakaalu suurenemise energiabilansis. Taastuvenergia osakaalu suurendamine mootorikütuste tarbimise bilansis peab arvestama tehnoloogilist võimekust toota suuremas mahus mootorikütust taastuvast toormest, mille mõju toiduainete turule on vähene. Eesti huvides on taastuvenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine. Taastuvenergia tootmise toetamiseks on

²⁷ Nt süsiniku kogumine ja ladustamine, tuumareaktorid, kildagaasi kaevandamine, põlevkiviõli tootmine on valdkonnad, milles tehnoloogiline edasimineku teeniks EL kliima- ja energiapoliitika huvisid.

esvalt vaja käivitada statistilised taastuenergia ülekanded²⁸ ja pikemas perspektiivis on vaja analüüsida üleeuroopaliste mehhanismide rakendatavust.

39. **Energiatõhususe kasv** on oluline EL kliimapoliitika element ja võtmevaldkond, et vähendada kasvuhoonegaase kokkulepitud mahus ja säästa ressursse. Eesmärkide kiireks täitmiseks on vajalikud EL poolsed vahendid²⁹. [Peale investeerimisvajaduste väljaselgitamist tuleb vastavad vahendid näha ette järgmisel eelarveperioodil]. Energiatõhususe suurendamiseks siduva eesmärgi seadmisel toetab Eesti lõpptarbimisel põhinevat mõõdikut, sest eesmärgiks on tarbijakäitumise mõjutamine. Primaarenergia tootmine võib Eestis elektrieksporti tõttu jätkuvalt suurened.

²⁸ Ühes riigis toodetud taastuenergia eksporditakse teise ja arvestatakse importija energiabilansi, mille õiguslikud alused määrab taastuenergia direktiiv 2009/28/EÜ.

²⁹ Lisavahendeid võivad vajada näiteks investeerimistoetused energiatõhusate tehnoloogiate ning koostootmise ja energiajuhtimissüsteemide kasutuselevõtuks, hoonete renoveerimine, energiatõhususe alased teadusuuringud ja innovatsiooniprogrammid jmt. Eesti on konkreetsed tegevused loetlenud energiatõhususe tegevuskavas.

IV. Transpordipoliitika

40. EL transpordipoliitika ees seisev peamine ülesanne on EL **ühtse transpordituru arendamine** ning selle konkurentsivõimelisemaks ja ressursisäästlikumaks muutmine. Ühtse turu toimimise üks eeldus on parem **üleeuroopaline taristu** ja **EL piirkondade omavaheline ühendatus**,³⁰ mille teostamiseks on vajalik nii EL toetus järgmises finantsraamistikus kui ka liikmesriikide poliitiline tahe.
41. Tulenevalt Eesti perifeersest asukohast ja ühenduste puudulikkusest on oluline lõpule viia Rail Balticu ning Via Baltica projektid, et luua tänapäevased **ühendused** Balti riikide ning ülejäänud EL vahel. Eesti EL poliitika eesmärk on hiljemalt aastaks 2012 Rail Balticu arendamise tegevusplaani väljatöötamine (sh ühise arendusettevõtte loomise algatamine) koostöös Läti, Leedu, Poola ja Euroopa Komisjoniga ning projekti elluviimine kokkulepitud ajakava kohaselt. Euroopa Komisjoni hinnangul³¹ vajab transpordivaldkond taristute arendamiseks aastatel 2010–2030 investeringuid üle 1,5 triljoni euro. Seejuures on üheks pudelikaelaks ka TEN-T võrgustiku areng Läänemere piirkonnas, eriti Balti riikide ühendamisel Kesk-Euroopa transpordikoridori ja -süsteemidega. Seetõttu on EL transpordivaldkonna arengu jaoks kriitilise tähtsusega, millised rahastamismudelid EL pikaajalise eelarve (2014–2020) raamistikus kokku lepatakse. [Uus EL taristufond (Euroopa ühendamise rahastu) peab toetama siseturu arengut ja lõimimist, arvestama nii makroregionaalseid prioriteete kui ka väikeste ja perifeersete riikide vajadusi ning olema rahastusmudelilt sobiv ka konvergeeruvatele piirkondadele. Uus pikaajaline eelarve peab toetama valitsuse tegevusprogrammis ja EL poliitikas püstitatud transpordivaldkonna eesmärkide saavutamist].
42. Ühtse turu välisdimensiooni kontekstis tuleb tähelepanu pöörata ka ühendustele EL naaberpiirkondadega, et vähendada nii kaupade kui ka reisijate veoks kuluvat aega ja ressursi.³² Eelkõige tuleb rakendada töösse e-toll ja e-deklareerimine. EL peab transpordi teemal olema rahvusvahelistes organisatsioonides (nt ÜRO) ning suhetes kolmandate riikidega ühtne.
43. Lisaks füüsilisele taristule tuleb arendada ka valdkondlikku transpordipoliitikat. Eesti toetab maanteeveo-, lennundus-, raudtee- ning merendussektori jätkuvat avamist ja liberaliseerimist, et tagada EL transpordituru suurem integreeritus. Maanteetranspordituru suurema avatuse saavutamiseks on vaja **siseturu avamine kabotaažvedudele**³³ kõigis

³⁰ Euroopa Komisjoni transpordipoliitika valge raamat (KOM(2011) 144) seab üheks peamiseks ülesandeks EL ida- ja lääneosa transpordipiirkondade ühendamise.

³¹ VALGE RAAMAT Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas (KOM(2011) 144).

³² Hetkel on käimas uue TEN-T võrgustiku planeerimine, mis realiseerub 2011. aasta sügisel uue õigusakti eelnõu näol. Oluline on, et võrgustik käsitleks nii EL siseseid ühendusi kui ka neid, mis jõuavad välja EL välispiiridele.

³³ Kabotaaž – maanteeveoteenuse osutamine vedaja poolt liikmesriikides, mis pole tema asutamiskohaks. Hetkel on kabotaažveod piiratud (rahvusvahelisele veole järgnevalt on vedajatel lubatud teha kolm kabotaažvedu seitsme päeva jooksul), mis takistab ühtse turu toimimist ja suurendab EL veoteenuseosutajate kulusid. Lisaks siseturu tugevdamisele ja majanduslikule kasule on küsimus oluline ka kliima- ja energiapoliitika kontekstis: tühisõitide hulga vähenemine säästaks nii keskkonda kui ka energiat. Erinevate poliitikavaldkondade sidusus peab nende temade puhul olema suurem.

liikmesriikides aastaks 2015, et tagada vaba teenusepakkumine. Raudteesektoris tuleb arendada ühtset Euroopa raudteepiirkonda, et kaoksid takistused nagu vedurite vahetamise vajadus riigipiiridel, mis tuleneb erinevatest tehnilistest nõuetest, või riikide proteksionismist tulenev raskendatud ligipääs depooteenustele. Selline olukord pärsib teenuste sujuvust ja efektiivsust ning ei ole majanduslikult mõistlik. Lennunduses tuleb lõpule viia ühtse Euroopa taeva tegevuskava ja laiendada Euroopa ühise lennunduspiirkonna põhimõtteid naaberriikidesse, et tagada võrdsed konkurentsitingimused ning ohutus- ja keskkonnastandardid. Avatud taeva kokkulepete raames tuleb jätkata lepingute sõlmimist kolmandate riikidega (eriti Aasias). Eesti peab oluliseks Euroopa lennujuhtimise ajakohastamise projekti (SESAR) elluviimist aastaks 2020 ja selle arendustegevustes osalemist. Merenduses eksisteerib hetkel vaid rahvusvaheline, mitte EL siseturg, kuna EL liikmesriikide vahel sõitvaid aluseid koheldakse sarnaselt kolmandatest riikidest saabuvate laevadega. Ühtse turu toimimiseks peavad korduvad tolliprotseduurid igas EL liikmesriigis kaduma.³⁴ Asjaajamise lihtsustamiseks on oluline ka e-merenduse töölerakendamine.

44. Järgnevatel aastatel jätkub EL **transpordipoliitika sidumine** teiste valdkondade, eelkõige **konkurentsivõime ning jätkusuutlikkusega**. Samuti peab transpordisektor ühe suurima heitgaaside allikana kohanduma **EL kliima- ja energiapoliitika eesmärkidega**.³⁵ Kuna liikuvuse piiramine ei ole lahendus, siis eeldab ressursitõhususe eesmärkideni jõudmine tehnoloogilist hüpet nii puhtamate sõiduvahendite kui ka planeerimissüsteemide kasutuselevõtul, et suurendada keskkonnahoidlikkust ja ressursitõhusust. Vastavate tehnoloogiate arendamiseks on vajalikud nii investeeringud innovatsiooni, sh intelligentsete transpordisüsteemide ja linnatranspordi e-lahenduste (nt e-parkimine) juurutamiseks, kui ka tugevam regulatiivne surve, kuna turu iseseisev areng pole siinkohal piisav. Lisaks on üheks tõenäoliseks suundumuseks transpordisektori suurem maksukoormus, lähtudes printsiipidest „saastaja maksab“ ja „kasutaja maksab“ – sealjuures lisaks teekasutustasude kehtestamisele ning lokaalse välismõjuga seotud kulude (nt müra, õhusaaste) arvesse võtmisele ka kütuseaktsiis ja üldise CO₂-komponendi maksustamine.
45. Teekasutustasude ning väliskulude kehtestamise puhul on eelkõige oluline maksutulu läbipaistvus ning selle suunamine tagasi taristu kvaliteedi tõstmisse, et kasutajatel oleks võimalik saada kulude tõhusust käegakatsutavat tulu. Maksukoormuse suurendamise üheks ohuks on nii EL kui ka Eesti konkurentsivõime kahjustamine: transporditeenuste hinnatõus võib halvendada teenuste kättesaadavust, mõjutada vedajate majanduslikku olukorda ning suurendada vajadust avaliku sektori dotatsioonide järele. Seetõttu tuleb erineva EL poliitika väljatöötamisel arvestada osa EL regioonide perifeeria staatuse ja asustustihedusega.

³⁴ Nn Sinise Vööndi algatuse raames on hetkel käimas katseprojekt formaalsuste vähendamiseks sadamates laevade vabamaks liikumiseks, et suurimatele vastuseisjatele – tolliorganisatsioonidele – tõestada selle võimaluse toimimist. Pikemas perspektiivis peab see tagama laevade vaba liikumise merel nii EL sisesele kui ka väljaspool. Eesti toetab Sinise Vööndi kiiret rajamist.

³⁵ Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku võtta teetähiseks CO₂-heitte vähendamine 60% võrra aastaks 2050 (KOM(2011) 144).

V. Keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitika

46. Loodusressursside jätkusuutlik majandamine on kesksel kohal erinevates EL poliitikavaldkondades ja muutub lähiaastatel ilmselt veel aktuaalsemaks kõikides majandussektorites. Ressursitõhususe saavutamiseks on oluline lisaks keskkonnakaitsele rakendada meetmeid ka kõikides teistes majandussektorites, mis põhjustavad keskkonnale negatiivset mõju. Sellest tulenevalt peab integreerima erinevate poliitikavaldkondade kujundamise; teadus- ja arendustegevuse; maksustamise, rahastamise ning õiguslike meetmete põhimõtted, mis kokkuvõtvalt panustaksid EL ressursitõhusa majanduse saavutamisse ning konkurentsivõime suurendamisse.
47. **Ressursitõhusa** majanduse oluliseks eelduseks on riigi eeskju käitumis- ja tarbimismustrite kujundamisel. Keskkonnahoidlike riigihangete süsteemi juurutamine aitab vähendada majanduse keskkonnakoormust ja samuti säästlikkuse kaudu tõsta EL majanduse konkurentsivõimet. EL jäätmepoliitika oluliseks panuseks ressursitõhusa majanduse suunas liikumisel on jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtt või muu taaskasutamine. Uute tehnoloogiate rakendamise ja arendamisega on võimalik taaskasutada jäätmeid, mida ei saa tagasi ringlusse võtta materjalina, kuid saab kasutada energiatootmisel või mõnel teisel eesmärgil. Ressursside paremaks kasutamiseks tuleks EL-s jätkata ka tootja laiendatud vastutuse rakendamist, mille kohaselt tuleb arvestada juba toote või teenuse kavandamisel ja valmistamisel tema mõjuga keskkonnale ja inimese tervisele kogu tema elutsükli vältel. Toote muutumisel jäätmeteks peab vastutama tootja selle kogumise ja taaskasutamise eest. Eesti EL poliitika eesmärk on ressursitõhusa ja keskkonnahoidliku lähenemise juurutamine läbivalt kõikides poliitikavaldkondades. Samuti tuleb soodustada tootjate ja tarbijate käitumise suunamist efektiivsele ressursikasutusele ning innovatsiooniga toetada keskkonnahoidlike tehnoloogiate kasutuselevõttu. Toetame EL tasandil järkjärgulist keskkonnahoidlike riigihankepõhimõtete rakendamist ja üleeuroopaliste tootejuhiste väljatöötamist. Peame oluliseks jäätmete taaskasutamise suurendamist, mis aitab vähendada majanduse negatiivset mõju looduskeskkonnale. Eesti soovib, et erinevate toodete ja teenuste puhul arvestataks nende mõju keskkonnale ja inimese tervisele kogu elutsükli vältel.
48. Elurikas looduskeskkond on aluseks loodusressursside paljususele. Eesti toetab EL elurikkuse poliitikat³⁶ ning looduskaitse põhimõtete rakendamist kõikjal. Oluline on tagada elupaikade sidusus roheline infrastruktuuri arendamise näol, arvestada ökosüsteemide teenuste majandusliku väärtusega [ning tagada piisavad vahendid looduse kaitseks]. Metsa kui olulise ressursi puhul soovib Eesti, et EL-s lähtutakse metsandusega seotud eesmärkide seadmisel jätkusuutliku metsamajanduse kontseptsioonist, millega tagatakse metsade elujõulisus ja tootlikkus ning mitmekülgne kasutamine erinevate eesmärkide saavutamiseks. Eesti seisukohalt on mõistlik lähtuda põhimõttest, et metsa ehk bioloogilist süsinikuvaru ei tohi käsitada arvestuslikult emissioonina.³⁷

³⁶ Euroopa elurikkuse strateegia 2010–2020.

³⁷ Metsad tervikuna seovad süsinikku pidevalt ja puidukasutusega ei tooda ringlusesse täiendavat süsinikku. Raietega (uuendus-, harvendus-, sanitaar- ja valikraied) saadud puidust valmivad puittooted, mis on oma eluea jooksul n-ö süsinikukonservid. Juhul kui raieid ei teostataks, siis nõrgemad, kasvus allajäänud ja vanad puud surevad, mädanevad ja süsinik vabaneb lagunemisreaktsioonide käigus. Puidu kasutamine muude materjalide asemel aitab ka vähendada fossiilsete kütuste ja taastumatute loodusvarade tarbimist.

49. Euroopa **kalavarused** on aastakümnete jooksul üle püütud ning püügivõimalused ületavad olemasolevaid varusid. Kalavarude taastamiseks on Läänemeresel juba juurutatud pikaajaline tursavarude majandamiskava ja samasugused kavad tuleb vastu võtta ka lõhe, kilu ja räime kohta. Sh tuleb püügivõimaluste määramisel lähtuda kalaliikide vahelistest seostest toiduahelas³⁸. Otsides võimalusi kalavaru jätkusuutlikkuse tagamiseks ja EL nõudluse rahuldamiseks kalandustoodete järele, tuleb EL-s ühe lahendusena arendada vesiviljelust.
50. Eesti EL poliitika eesmärk on kalavaru kui olulise loodusressursi jätkusuutlik majandamine. Eesti huviks on, et kalanduspoliitikas taastatakse aastaks 2015 kalavarud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemeni ja säilitatakse see olukord ka tulevikus. Lisaks on Eesti jaoks oluline rannapiirkonna eristaatuse säilimine ja tootjaorganisatsioonide arendamine. Eesti soovib, et kalapüügivõimaluste määramisel võetaks aluseks pikaajalised taastamis- ja majandamiskavad, mis peavad tuginema põhjalikele kalavarude teadusuuringutele ja sotsiaal-majanduslikele analüüsidele. [Rahaline abi peab olema kooskõlas kalavarude säästva majandamise eesmärkidega ja suunatud eeskätt kalandussektori struktuursetele muutustele kaasaaitamiseks.] Otseseid asendusinvesteeringuid tuleks vältida. Oluline on kalapüügiandmete operatiivne avalikustamine, mis aitab suurendada kalandussektori vastutust kalavaru kasutamise eest ja seeläbi tagada nende jätkusuutliku majandamise. [Eesti huviks on, et uuel eelarveperioodil suunatakse rohkem rahalisi vahendeid vesiviljeluse teadus- ja arendustegevusele, et arendada Euroopa Liidus välja konkurentsivõimeline ja jätkusuutlik vesiviljelussektor. Samuti on oluline, et suunatakse rohkem rahalisi vahendeid kalavarude ja nende elupaikade taastamise, et tagada kalavarude hea seisund.]
51. **Põllumajanduspoliitika** üheks olulisemaks ülesandeks nii Euroopas, aga ka kogu maailmas on tagada tulevikus elanikkonna toiduga kindlustatus ressursi- ja keskkonnasäästlikult. Globaalses raamistikus peaks EL põllumajandussektor muutuma rohkem turule orienteeritumaks, et ta saaks olla konkurentsivõimelisem. Lisaks peab põllumajandussektor toime tulema uute ülesannetega nagu kliimamuutustega kohanemine ja veeressursside nappus. Euroopa põllumajandusmudeli konkurentsivõime tõstmisel on oluline roll teadus- ja arendustegevusel ning innovatsioonil. Teadus- ja arendustegevusega saab suurendada põllumajandussektori tootmisefektiivsust, arendada näiteks ilmastiku- ja kahjurikindlaid sorte ning vähendada keskkonnamoormust. Jätkusuutliku põllumajandussektori ülesehitamisel on oluline arvestada ka looma- ja taimetervise riskidega ning loomaheaolu nõuetega. [EL sees on üheks oluliseks lahendamist vajavaks küsimuseks otsetoetustele objektiivsete kriteeriumide kehtestamine (ühtlasemaks muutmine), et vähendada konkurentsimoonusi liikmesriikide vahel.] Tegemist on mitmete nn uute liikmesriikide (sh Eesti) jaoks ühe olulisema teemaga ÜPP tuleviku arutelude kontekstis.
52. Eesti EL poliitika eesmärk on tugeva, jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise Euroopa põllumajandusmudeli arendamine. [Eesti jaoks on oluline, et põllumajanduses ja toidutootmises kasutatakse ära parim teadusinfo ning suunatakse rohkem rahalisi vahendeid EL teaduse raamprogrammidest põllumajandussektori teaduspõhisemaks ja innovaatilisemaks muutmiseks.] Geneetilistelt muundatud sortide turule lubamise otsustes tugineb Eesti parimale teaduslikule informatsioonile ja riigisiseste erialakomisjonide

³⁸ Tursa põhilisteks toiduobjektideks on kilu ja räim ning olukorras, kus tursavaru praegu jõudsalt kasvab, vähenevad seetõttu kilu- ja räimevarud.

eksperthinnangutele. Uue dimensioonina toetame ühises põllumajanduspoliitikas veekaitse komponendi tähtsustamist, kuna vesi on eluline ressurss nii põllumajanduse kui ka kogu inimkonna jaoks.

53. Eesti leiab, et praegune otsetoetuste süsteem tuleb üle vaadata eesmärgiga kõrvaldada EL sisesed konkurentsimoonutused. Eesti soovib 3-astmelist otsetoetuste süsteemi, mis sisaldab baastoetust, lisatoetust kõrgemate keskkonnastandardite täitmise eest ja täiendavat toetust ebasoodsamate looduslike tingimustega piirkondadele. Eesti toetab otsetoetustele keskkonnahoidlikkuse komponendi lisamist, kuid see ei tohiks ohustada maaelu arengu poliitika keskkonnatoetuste rakendamist. [Eesti toetab maaelupoliitika meetmete osakaalu suurendamist ühises põllumajanduspoliitikas.] Maaelupoliitika meetmetes peame oluliseks keskkonnakaitsele ning elurikkusele suunatud meetmete tugevdamist, metsandus- ja põllumajandussektori majandustegevuse mitmekesistamist ja maapiirkondade tasakaalustatud arengut. Sellised tegevused teenivad maapiirkondades nii töökohtade ja teenuste parema kättesaadavuse kui ka mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elukeskkonna loomise eesmärgi. Samuti on need olulised üle-eestilise planeeringu keskkonnaeesmärkide valguses.
54. Eesti soovib, et EL pööraks rohkem tähelepanu loomahaiguste ennetamisele, et vähendada loomataudidest tingitud kulusid. Lisaks toetame ühtse taimeterviserežiimi heakskiitmist, mis aitaks vähendada ohtlike taimkahjustajate levikut ühenduses ning sellega tõsta põllumajandussektori konkurentsivõimet.

VI. Justiits- ja siseküsimused

55. Lissaboni lepingu jõustumisega toimus põhimõtteline areng ennekõike õiguskorra kaitset ja kriminaalõigust puudutavate EL pädevuste laienemisel. Oluliseks muudatuseks oli ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta heakskiitmine osana Lissaboni lepingust. Eelnev tähendab ühtlasi, et seni enamjaolt valitsustevahelisel koostööl baseerunud valdkonda ootavad ees olulised muutused. Muutused on muu hulgas tingitud tõdemusest, et Euroopa Liidu põhivabaduste ja siseturu arengu tagamiseks ja toimimiseks on tarviline ka turvalisust tagava õigusloome ulatuslikum harmoneerimine. Euroopa Liidu põhivabadusi kasutavad lisaks seaduskuulekatele kodanikele ka kurjategijad, mistõttu on üha olulisem leida lahendusi piiriülese kuritegevuse ohjeldamiseks. Õigusloome arendamisega vähemalt samavõrd oluline on usalduse loomine ning ametkondadevahelise igapäevase koostöö süvendamine. Euroopa Liidu väline konkurentsiturve ja piirideta siseturg tingivad üha enam nii rände- ja varjupaigamenetluse ning piirikontrolli ja viisaside puudutavate õigusaktide ühtlustamist, teabevahetuse arendamist kui ka ametkondlikku koostööd. Ainult vastastikku üksteist usaldades ja tihedat koostööd tehes on võimalik tagada inimeste vaba liikumine ja nautida Euroopa Liidu kodanike teisi põhivabadusi.
56. EL jaoks on ennekõike oluline **kriminaalõiguses materiaalõiguse ühtlustamine** raskete piiriüleste kuritegude puhul ning kriminaalmenetluses **piiriülese koostöö lihtsustamine**, millel on eriti oluline tähendus kuritegude avastamisel ja lahendamisel. Eesti jaoks on tulevikuperspektiiviga huviks tõendite kogumist reguleeriva Euroopa Liidu õigusraamistiku loomine. Olemasolev tõendikogumisraamistik on liiga killustatud ja keeruline.³⁹ Eesti soovib karistusõiguslikes valdkondades Euroopa Liidus selliste raskete kuritegude koosseisude ja miinimumkaristuste ühtlustamist, mis on omandanud piiriülese mõõtme.⁴⁰ Kriminaalmenetlusõiguse lihtsustamisel peavad menetlusosaliste menetluspõhiõigused olema kõrgel tasemel tagatud, sõltumata menetlustoimingu tegemise kohast. Et tagada isikute põhiõiguste kõrgetasemeline kaitse, soovib Eesti Euroopa Liidus ühtsete miinimumstandardite kehtestamist kannatanute ning kahtlustatavate ja süüdistatavate õigustele kriminaalmenetluses. Menetluslikke põhivabadusi aitavad tagada ka EL põhiõiguste harta ja EL ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.
57. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses prioriteetide seadmisel soovib Eesti tugineda ohtudepõhisele süsteemsele lähenemisele. Eriti oluliseks peab Eesti tegelemist kriminaaltulu konfiskeerimisega ning võitlust küber- ja narkokuritegevusega. Eesti peab oluliseks EL sisejulgeolekuvaldkonna agentuuride pädevustepõhist tugevdamist. Piiriülese kuritegevusega võitlemisel tuleb Eesti arvates põhitähelepanu pöörata organiseeritud kuritegevusele, narkokuritegevusele, arvutikuritegevusele ja terrorismile. Oluline on, et politsei- ja õigusalases koostöös toimuks efektiivne menetlustoimingute tegemine ning tõendite ja menetlusinfo kogumine ja vahetus. Õiguskaitset puudutavas koostöös näeme perspektiivi Euroopa Politseiameti (EUROPOL) analüütilise suutlikkuse tugevdamises ja rahvusvahelise koostöö elavdamises.

³⁹ 2011. aastal jõustuma planeeritud Euroopa tõendikogumismääruse direktiiv pakub sobivat lahendust vaid pooltel tõendite kogumisega seotud juhtudel, süvendades sellega killustatust veelgi.

⁴⁰ Näiteks terrorism, inimkaubandus, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korrupsioon ja organiseeritud kuritegevus.

58. Siseturvalisuse tagamine Euroopa Liidus sõltub liikmesriikide ja Euroopa Liidu institutsioonide ning agentuuride vahelisest koostööst ning selle edukuse tagab info kiire liikumine erinevate osaliste vahel. Piiriülene teabevahetus ja tõhus operatiivkoostöö omandavad järjest kaalukamat tähendust sisepiirideta ala toimimisel. Euroopa Liit peab olema suuteline kaasas käima tänapäeva ühiskonna arenguga, kus infotehnoloogia võib ühel ajal olla nii vahend õiguskorra tagamisel kui ka aidata kaasa selle rikkumisele. Uute tehnoloogiate ja infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtu eesmärk on lisaks piiriturvalisuse toimepidevusele ka piiriületuse hõlbustamine. Kogemus teabevahetuse arendamisel ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtul näitab, et Euroopa Liidu sisejulgeolekut puudutavaid suuremahulisi andmekogusid haldava **IT-agentuuri**⁴¹ kiire käivitamine on uue kvaliteedi loomiseks äärmiselt oluline. Nüüdisaegsete tehnoloogiate ja infosüsteemide senisest tõhusam kasutamine aitab oluliselt kaasa õiguskaitseasutuste vahelise koostöö parandamisele Euroopa Liidu välispiiride valvamisel, turvalisuse tagamisel Schengeni alal ning kuritegude ennetamisel ja avastamisel.
59. Eesti toetab infotehnoloogiliste lahenduste juurutamist ning on huvitatud justiits- ja siseküsimuste mastaapsete andmekogude haldamisega tegeleva agentuuri asutamisest ja soovib selle tegevusele ja arendamisele kaasa aidata. Eesti huviks on nüüdisaegsete tehnoloogiate ja teabevahetuse kaudu siseturvalisuse veelgi parem tagamine Euroopa Liidus, samuti soovib Eesti pakkuda IT-agentuurile tegutsemiseks igakülgset tuge ja tugevdada sealjuures Eesti kuvandit edukast IT-riigist. Eesti peab oluliseks Euroopa viisainfosüsteemi ja teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi kiiret käivitamist, samuti registreeritud reisijate programmi ning üleeuroopalise sisenemis- ja väljumissüsteemi ning teiste⁴² sisejulgeoleku infosüsteemide väljatöötamist ja ellurakendamist.
60. Sisepiirideta ala tõttu tuleb üha enam reguleerida **rännet kolmandatest riikidest** ja kolmandate riikide kodanike mobiilsust siseturul ka Euroopa Liidu tasandil. Euroopa Liidu rändepoliitika instrumentide väljatöötamisel tuleb arvestada nii EL kui ka liikmesriikide tööturuvajadustega, oluline on teha aktiivset koostööd päritolu- ja transiidiriikidega ning pöörata piisavat tähelepanu ka sisserännanute lõimimisele ühiskonda. On vaja jätkata viisavastastikkuse ja viisalihtsustuse põhimõtte rakendamist nii kodanike liikumisvabaduse arendamiseks kui ka selleks, et Euroopa Liit oleks avatud õppimiseks, töötamiseks ja turismiks. Samas peab Eesti oluliseks, et viisavabaduse ja -lihtsustuse andmisel kolmandatele riikidele lähtutaks selgest ühtsest EL raamistikust, mis aitaks vähendada riske sisejulgeolekule ning suunata reforme asjaomastes kolmandates riikides. Eesti seisukohalt tuleks erilist tähelepanu pöörata Türgi, Venemaa ja idapartnerluse sihtriikidega viisadialoogidele. Lihtsustada tuleb ka EL kodanike liikumist kolmandatesse riikidesse – kolmandatelt riikidelt tuleb jätkuvalt nõuda viisanõuete tühistamist kõigi, mitte osa liikmesriikide suhtes.

⁴¹ IT-agentuuri roll Euroopa Liidus on sisejulgeolekuvaldkonna infosüsteemide ja tehnoloogiate juhtimine ja arendamine ning siseturvalisuse tagamiseks infotehnoloogiliste rakenduste pakkumine.

⁴² Viisainfosüsteemi üldine kasutuselevõtt (*roll-out*) aastaks 2013 selleks, et sinna kuuluks ka Venemaa, Euroopa piiride jälgimise süsteemi (EUROSUR) arendamine, automatiseeritud DNA ja sõrmejälgede ning nii sõidukiregistriandmete kui ka Prümi otsuse kohaselt muude andmeliikide vahetus, Euroopa Liidu lennureisijate broneeringuinfo direktiivi (PNR) heakskiitmine ja liikmesriikide poolt kasutuselevõtmine, seda nii EL sisestel kui ka kolmandate riikide vahel toimuvatel lendudel, terroristide rahastamise jälgimise Euroopa terrorismi rahastamise jälgimissüsteemi (TFTS) väljatöötamine, õiguskaitseasutustele ja Europolile juurdepääsu andmine varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaasile (EURODAC).

61. **Ühine varjupaigaõigus** ja efektiivne varjupaigataotlejate menetlussüsteem toetavad tõhusat rahvusvahelise kaitse süsteemi koostöös Euroopa humanitaartraditsioonidega ning samas aitavad Schengeni alal vältida varjupaiga ostlemist või muud varjupaigasüsteemi väärkasutamist. Eesti arvates tuleks käivitada Euroopa ühine varjupaigasüsteem, mis seisneb uues ühises õigusraamistikus ja tõhustatud praktilises liikmesriikidevahelises koostöös, sh Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) kiires tööerakendamises. Liikmesriikidevaheline praktiline koostöö peaks eelkõige olema suunatud ühisarusaama tekitamisele isikute kaitse vajadusest. Peame oluliseks liikmesriikidevahelist solidaarsust ning rändesurve all olevate liikmesriikide toetamist, kuid pagulaste ümberpaigutamine ja ümberasustamine peaksid jääma liikmesriikidele vabatahtlikuks.
62. Efektiivne piirikontroll, viisamenetlus ja soovimatu rände tõkestamine loob usaldust Schengeni süsteemi toimimise suhtes. **Schengeni hindamissüsteemi reform** ja järelvalve tugevdamine on olulised tagatised isikute vaba liikumise kui EL põhivabaduse tagamisel. Seepärast peaks Euroopa Liit Eesti arvates suutma kontrollida Euroopa Liitu suunduvat rännet toimiva piirivalve ja erinevate rännet soodustavate ning piiravate meetmete kaudu. Kõrvuti seadusliku rände soodustamisega on Euroopa Liidu huvides takistada ebaseaduslikku rännet. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liit oleks suuteline tagama siseturvalisuse ka juhul, kui ebaseadusliku sissetände ulatus ja surve EL välispiiridele suureneb ning ebaseaduslike sissetändajate liikumise tõkestamine liikmesriikide vahel nõuab senisest efektiivsemat Schengeni kompensatsioonimeetmete rakendamist ja arendamist. Eesti arvates on oluline ellu viia Schengeni hindamismehhanismi reform, mis tagaks liikmesriikide objektiivse hindamise ning tõstaks Schengeni alaga liituvate ja liitunud riikide suutlikkust täita *acquis*'ga sätestatud kohustusi. Eesti arvates ei tohi Schengeni põhimõtteid õhnestada ning kollektiivne sisepiiride taastamine Schengeni alal saab olla viimane abinõu.

VII. Küberpoliitika

63. Interneti kui vaba, paindliku ja interaktiivse ruumi areng on Euroopa ja maailmamajanduse arengu üheks nurgakivi. Kiirus, üleilmsus, avatus, turvalisus ja ligipääsetavus on olulised eeldused interneti potentsiaali realiseerumisel. Internetivabadus katalüüsib omakorda innovaatilisi majanduslikke ja muid ühiskondlikke muutusi ning on väga oluline „võimaldaja“ nii avatud ühiskonnale, avatud valitsusele kui ka avatud majandusele. Seetõttu on põhjust rääkida **juurdepääsust internetile** kui põhiõigusest iseeneses, aga ka kui teiste põhiõiguste olulisest võimaldajast.⁴³ Eesti soovib olla avatud ühiskonda, vaba konkurentsi ja vaba interneti soodustava poliitika toetamise kõrval⁴⁴ ka aktiivne panustaja interneti turvalisuse valdkonnas, kuivõrd peame osaluse kasvatamise oluliseks osaks võimalust internetis turvaliselt asju ajada. Turvalisuse tagamiseks võetavad meetmed peavad aga olema vajalikud ja proportsionaalsed ning olema ennekõike suunatud interneti kasutajaskonna osaluse ja usalduse kasvatamisele.
64. Selleks, et digitaalne ühtne turg saaks toimida, on EL-s oluline **kriitilise informatsiooni infrastruktuuri kaitse ja toimepidevuse suurendamine** koostöös avaliku ja erasektoriga. Need sammud aitavad kaasa usalduse suurenemisele elektroonilise teenuste keskkonna vastu, samuti tugevdavad inimeste turvatunnet veebiteenuste kasutamisel, mis on eelduseks laiaulatuslikule teenuste kasutamisele veebikeskkonnas. EL peab astuma samme, mis takistavad ja pärsivad kas teenuste pakkumiseks vajaliku infrastruktuuri (näiteks teenusepakkujate serverid, andmebaasid, võrgusõlmed jne) langemist rünnaku objektideks või veebikeskkonna kasutamist erinevate kuritegude toimepanemiseks (nt pangapettused, identiteedivargused, inimeste ja ettevõtete andmete võltsimine, inimestest vale kujundi loomine sotsiaalvõrgustikes). Küberturvalisuse tagamine peab olema proportsionaalne ja kooskõlas isiku- ja majandusvabaduse põhimõtetega.
65. Küberturvalisus on elulise tähtsusega, kuna mitmetes EL liikmesriikides sõltub inimeste igapäevane elu olulisel määral veebikeskkonna teenustest⁴⁵. Samuti on internetiteenuste ründamine tihti lihtsalt korraldatav ja odav. Selleks, et tagada inimeste igapäevaseks toimetulekuks vajalike teenuste toimimine ning majanduse ja finantsüsteemi toimimine, tuleb võtta meetmeid selliste infosüsteemide vastu suunatud rünnete ennetamiseks ja tõkestamiseks.
66. Eesti huvi on luua turvaline ja takistusteta digitaalne ühtne turg, mis loob võimaluse teenuste pakkumiseks ja kasutamiseks EL siseturul. Eesti huviks on edendada mugavat äritegemise taristut; luua riigi ühtne, lihtne ja sõbralik kodanike poole pööratud nägu internetis ja e-teenustes; tagada üksikisiku privaatsus ja hoida rahvusvahelist initsiatiivi

⁴³ Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. Human Rights Council. Seventeenth session, 16th of May 2011. A/HRC/17/27. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

⁴⁴ Ameerika Ühendriikides baseeruv uurimiskeskus Freedom House tunnistas Eesti 2011. aastal koostatud uuringus kõige vabama internetiga maaks. FREEDOM ON THE NET: A Global Assessment of Internet and Digital Media. Freedom House. April 1, 2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.freedomhouse.org/uploads/specialreports/NetFreedom2009/FreedomOnTheNet_FullReport.pdf

⁴⁵ Näiteks on internetipanganduse või personaalsete avalike e-teenuste kasutamise määr mitmetes EL liikmesriikides väga kõrge.

küberjulgeoleku suundumustes. Selleks tuleb võtta EL liikmesriikide teenusruumi arendamisel kasutusele sellised lahendused, mis on loodud eeskätt kõrgeid turvaeesmärke silmas pidades⁴⁶, ning arendada välja kiire, usalduslik ja paindlik riiklike CERTide⁴⁷ koostöövõrgustik, mis võimaldab adekvaatselt reageerida ilmnenu ohtudele ja intsidentidele⁴⁸. (Digitaalse ühtse turu põhjalik käsitlus vt ptk 1 "Siseturg".)

67. Internet kui oluline keskkond suhtlemiseks, majandustegevuseks ja ka erinevate teenuste, sealhulgas riigi pakutavate avalike teenuste osutamiseks, on atraktiivne keskkond ka kurjategijatele. Küberruumi „piiridetus“ võimendab probleeme küberkuritegude avastamisel ja tõkestamisel ning neid kuritegusid toime pannud isikute tabamisel. Et vältida karistamatust ja süvendada usaldust küberruumi suhtes, on eriti oluline, et ka internetis toime pandavate kuritegude ennetamine, tõkestamine ja uurimine oleks kiire, efektiivne ja tulemuslik. Seetõttu on küberkuritegude puhul äärmiselt oluline, et liikmesriigid saaksid küberkuritegude mõiste olemusest ühtemoodi aru ning karistaksid küberkuritegude toimepanemise eest samaväärsete karistustega. EL tasandil tuleks näha ette **miinimumstandardid küberkuritegude koosseisude ja karistuste** kohta ning astuda samme õiguskaitseorganite koostöö tugevdamiseks.
68. Isiku identiteet ning selle kaitse on tähtis nii väljaspool küberruumi kui ka küberruumis. Identiteedivargus ning sellega seotud õigusrikkumised võivad tekitada isikule suurt varalist või moraalselt kahju. Lisaks tuleb siin arvesse võtta asjaolu, et küberruumis on teise isiku identiteedi kasutamine kergemini teostatav (ka piiriülevalt). Seetõttu on vajalik näha ette täiendav karistusõiguslik kaitse, leppides identiteedivarguse suhtes kokku miinimumstandardid kuriteokoosseisude ja karistuste kohta, olenemata sellest, kas see pannakse toime küberruumis või väljaspool seda.
69. Järgmise nelja aasta jooksul on EL-s oluline **küberjulgeoleku kinnistumine ka ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) alases tegevuses**. EL kaalukuse ja esindatuse osakaalu suurendamine rahvusvahelistes küberjulgeoleku aruteludes on nii Eesti, kõikide teiste liikmesriikide kui ka EL huvides, sest seeläbi on võimalik rääkida kaasa globaalse küberjulgeoleku poliitika kujundamises, mille mõjud puudutavad nii liikmesriike kui ka kogu EL tervikuna. Efektive ÜVJP elluviimiseks peaks Euroopa välisteenistuses olema küberpoliitika planeerimise ja elluviimise võime. Eesti huvides on küberjulgeoleku kui interdistsiplinaarse teema laiahaardeline käsitlemine Euroopa Liidus, mis hõlmaks küberkaitset, küberturvalisust, võitlust küberkuritegevusega, elutähtsa teabetaristu kaitset ja ka kõiki teisi küberruumiga seotud valdkondi. Oluline on muu hulgas lähtuda põhimõttest, et EL tegevus sellel suunal ei tohi kahjustada inimeste juurdepääsu internetile ja interneti kasutamise vabadust.
70. Euroopa Liidu ühises välis- ja julgeolekupoliitikas (ÜVJP) ja ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas (ÜJKP) puudub siiani arvestatav küberkomponent, kuigi mõlemad formaadid on olemuslikult küberjulgeoleku arendamise mõistes kõrge potentsiaaliga. ÜJKP võtmeideedeks on tsiviil-militaarkoostöö, tänapäevaste konfliktide mitmekesisus (uued ohud) ning mujal maailmas aset leidvate konfliktide mõju Euroopa riikide

⁴⁶ st Eesti X-tee taolise lahenduse toetamine; Eestil on siin töötavad, ID-kaardil ja e-allkirjal tuginevad lahendused ja pikaajaline kogemus.

⁴⁷ CERT – (Computer Emergency Response Team) – infoturbe intsidentide käsitlemise keskus.

⁴⁸ Oluline on saavutada olukord, kus liikmesriikide vertikaalsed juhtimisstruktuurid tagavad riiklike CERTide tegevuse seaduslikkuse, kuid samas ei pidurda reageerimise kiirust bürokratlike juhtimisreeglitega.

julgeolekule. Informatsiooni taristu on globaalne ning ka selle kaitse ei saa toimuda teisiti. Euroopa Liit kui tsiviilvõimete poolest tugev ühendus peab soodustama koostööd kolmandate riikidega, sh pakkudes välisabi (Euroopa Liidu erinevate partnerlusprogrammide kaudu) neile riikidele, kes ise ei suuda oma küberruumi kaitsesse panustada. Euroopa Liit peab aitama kaasa Euroopa Nõukogu **küberkuritegevuse vastase võitluse konventsiooni** ehk Budapesti konventsiooni propageerimisele, liikmesriikidevahelise koostöö arendamisele ning koostöömehhanismide sisseseadmisele kolmandate riikidega, eriti oluline on koostöö peamiste liitlastega nagu Ameerika Ühendriigid.

VIII. EL välis-, kaitse- ja laienemispoliitika

71. Euroopa Liidu ees seisev peamine ülesanne lähimatel aastatel on **Euroopa Liidu rahvusvahelise mõjuvõimu hoidmine ja suurendamine**, et aidata kaasa julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu kasvule Euroopa naabruses ja kogu maailmas ning toetada inimõiguste ja demokraatia levikut⁴⁹.
72. **EL esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne**. Toetame EL ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides. Seal, kus Euroopa Liidul kui tervikul on laua taga eraldi esinduskoht, peab olema tagatud liikmesriikide ja liidu esindaja sõnumite ühtsus ning pikemas perspektiivis peaks EL olema esindatud ühe esindajaga. Selleks on vaja selgete eesmärkidega tugevatel euroopalikel väärtustel põhineva EL välis- ja kaitsepoliitika planeerimine ja elluviimine. [Oluline on toimima panna Lissaboni lepingu järgne tegevusraamistik, muu hulgas üles ehitada vastavalt vajadusele mehitatud ja **operatiivne Euroopa välisteenistus**.] Eesti huvides on maailmapoliitika küsimustes tugev ja ühtne Euroopa. Kuna Eesti mõju välispoliitilistes küsimustes tugineb suuresti EL platvormi ühtsusele ja selgusele, siis on meie huvides ühel häälel kõnelev Euroopa Liit. Eesti panustab järjekindlalt Euroopa välisteenistuse arendamisse ja mehitamisse. Meie eesmärk on tõhusam konsulaarkoostöö liikmesriikide vahel ning oleme huvitatud, et EL välisteenistus pakuks tulevikus konsulaarabi ja -kaitset kõigile EL kodanikele, ennekõike kriisiolukordades.
73. Euroopa Liidu tihe koostöö naaberriikidega aitab kaasa euroopalike väärtuste levimisele ja EL mõjukuse kasvule. Nende huvide realiseerimiseks on kujundatud **Euroopa naabruspoliitika** (ENP). Samuti on suure tähtsusega aktiivne, konstruktiivne ja läbipaistev Euroopa Liidu dialoog Venemaaga. [EL järgmise finantsperspektiivi väljatöötamisel peab arvestama ka naabruspoliitika rahastamise küsimusega – partnerriikidele tuleb pakkuda adekvaatset toetust reformide elluviimiseks.]
74. Üks suurem ülesanne on **pikaajaliste konfliktide lahendamine EL naabruses**. Lisaks Euroopa Liidu vaatlusmissioonile EUMM, mis on jätkuvalt ainus rahvusvaheline jõud stabiilsuse tagamisel Gruusias, peab EL uus Lõuna-Kaukaasia ja Gruusia konflikti eriesindaja tõstma EL nähtavust ja tõhusust piirkonnas. Euroopa Liidul tuleb järgida ja rõhutada Gruusia territoriaalse terviklikkuse põhimõtet, nõuda Venemaalt 2008. aasta augusti vaherahuplaani punktide täitmist ja jätkata mittetunnustamispoliitikaga. EL eriesindaja peab tõhustama EL panust Mägi-Karabahhi konflikti lahendamisel. Transnistria konflikti puhul on esmatähtis jätkata usaldust loovate meetmete rakendamisega ning taaskäivitada 5+2 formaadis ametlikud läbirääkimised. EL-l tuleb pikemas perspektiivis Moldovat toetada konfliktijärgse Transnistria ülesehitamisel, et tagada Moldova jätkusuutlik areng. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liidu poliitiline ja majanduslik roll rahvusvahelisel areenil tugevneks ja Euroopa väärtusi, põhimõtteid ja reegleid rakendataks ka mujal, eriti Euroopa Liidu naabruses. Eesti huvides on järjekindla ja sisuka naabruspoliitika elluviimine. Meile on oluline kogu ENP ja eriti idapartnerluse tugevdamine ning see, et Euroopa Liit tegeleks järjepidevalt pikaajaliste

⁴⁹ Eesti julgeolekupoliitilised valikud ja eesmärgid on Riigikogus 10.05.2010 heaks kiidetud dokumendis „Eesti julgeolekupoliitika alused“ (sealhulgas euro-atlandi ruumi puudutavas osas) ning siinkohal neid ei korrata. Dokument on arvuviivõrgus kättesaadav: http://www.vm.ee/sites/default/files/JPA_2010.pdf

konfliktidega EL naabruses. Eesti suurim eesmärk EL naabruspoliitikas on idapartnerluse raamistikus partnerriikide suurema majandusliku ja poliitilise lõimimise saavutamine, selleks toetame edasiliikumist vabakaubandus- ja assotsieerimislepingute sõlmimisel ja viisavabadusega.

75. **Euroopa Liidu edasine laienemine peab jätkuma** vastavalt kokkulepitud raamistikule ja tingimustele. Euroopa Liiduga ühinemise võimalus peab jääma kõigile seda soovivatele ja liitumiskriteeriumidele vastavatele Euroopa riikidele. Eesti on aktiivne EL laienemispoliitika eestseisja, meie EL poliitika eesmärgiks on igati toetada Lääne-Balkani riikide, Türgi, Islandi ja teiste Euroopa riikide liitumispürgimusi. Eesti on valmis oma reformikogemusi kõikidele soovijatele edasi andma.
76. Euroopa Liidu huvides on maailmamajanduse elavdamine ning Euroopa ettevõtetele paremate võimaluste loomine tegutsemiseks välisturgudel. Eesti huvides on Euroopa Liidu poolt **liberaalse kaubanduspoliitika arendamine** maailmas, selleks on oluline tugeva multilateraalse kaubandussüsteemi säilimine. WTO süsteemi usaldusväärse hoidmiseks on oluline järkjärguline kokkulepete saavutamine Doha arenguvoor (DDA) teemades. Teine Euroopa Liidu oluline tegevussuund on olulisimate kaubanduspartneritega investeringute kaitse lepingute sõlmimine. Eesti on huvitatud Euroopa Liidu ettevõtete eksporti toetava turule juurdepääsu strateegia rakendamisest ja edasiviimisest. Piiratud ressursside tingimustes näeme EL delegatsioonide võrgustikul olulist lisandväärtust ettevõtetele eksporti ja investeerimisvõimalusi tutvustava informatsiooni vahendamisel ja tugiteenuste osutamisel⁵⁰. Toetame kolmandate riikide kohta kõikehõlmava investeerimistingimuste andmebaasi loomist ning Euroopa ettevõtjate võrgustiku laiendamist, et veelgi paremini toetada Eesti ettevõtete huve. Eesti EL poliitika eesmärk on multilateraalse kaubandussüsteemi arendamine ning oluliste kaubanduspartneritega kahepoolsete vabakaubandus- ja investeringutekaitse lepingute sõlmimine.
77. EL **arengukoostööpoliitika** on oluline välis- ja julgeolekupoliitika vahend, mille eesmärk on suurendada heaolu ja stabiilsuse kasvu nii lähiregioonis kui ka kogu maailmas, toetada euroopalike väärtuste nagu demokraatia ja inimõigused levikut ja suurendada Euroopa Liidu mõjuvõimu globaalsete protsesside juhtimisel. EL vajab selleks ühtset välispoliitikat ning selle osana ühtset arengukoostööpoliitikat. Eesti soovib tagada EL maksumaksja raha tulemuslikumat kasutamist vaesuse vähendamisel, abitegevuste paremat koordineerimist ning teiste EL poliitikavaldkondade sidusust arengueesmärkidega. Eesti toetab arengukoostöös EL ühistegevust, sealhulgas ühist programmide kavandamist, et vähendada senist dubleerimist. [Peame oluliseks, et EL eelarveraamistikus 2014–2020 ametliku arenguabi (ODA) vahendite maht tõuseks. Välisinstrumentide praegust struktuuri peame optimaalseks, kuid soovime nende rakendamisel (st määrustes) paremate võimaluste loomist meie reformi- ja üleminekukogemuse jagamiseks EL lähinaabruses ja kaugemal.] Eesti EL poliitika eesmärk on kahe poliitikainstrumenti – naabruspoliitika (eelkõige idapartnerlus) ja arengukoostöö – selline seostamine, et tegevused lähtuks vajadustest, mitte sellest, millisesse raamistikku mõni riik kuulub.

⁵⁰ Olemasolevate võimaluste, informatsiooni ja teenustega saab tutvuda EL väikeettevõtete portaalis: http://ec.europa.eu/small-business/most-of-market/international-business-outside-europe/index_en.htm ning turule juurdepääsu andmekogus: <http://madb.europa.eu/mkacceb2/indexPubli.htm>

78. Euroopa Liit peab välis- ja julgeolekupoliitikas olema tegutsemisvõimeline, omama poliitilist tahet oma huvide kehtestamiseks ning piisavalt tsiviil- ja sõjalisi võimeid selle elluviimiseks. Sellest tulenevalt on Eesti huvi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamine, et see oleks veenev ja võimeline tagama Euroopa Liidule operatiivse tegutsemisvõime. Sellel eesmärgil peame oluliseks ka EL-NATO suhete süvendamist. Edukate sõjaliste operatsioonide ja tsiviilmissioonide tingimus on alalise tsiviil-sõjalise planeerimisvõime väljaarendamine, kuna tänapäeva kriisid nõuavad kõikehõlmavat lähenemist. Eesti toetab EL operatsioonide juhtimise alalise peakorteri loomist ning kavatses panustada selle töösse. Et toetada EL võimet tänapäeva kriisidele kiirelt reageerida ning selleks vajaliku kiirreageerimisvõime arendamist, jätkab Eesti oma senist väga head koostööd Põhjala lahingugrupi raames. Eesti huvides on lahingugruppide kasutamise toetamine ning panustamise jätkamine Põhjala lahingugruppi 2014. aastal. Johtuvalt riigi julgeoleku avarast käsitlusest ning vajadusest tõhustada missioonide ettevalmistamist ja neisse panustamist, toetame arutelu ja koostöö tihendamist sise- ja välisjulgeoleku valdkonna ekspertide vahel eeskätt välismissioonidesse panustamisel.
79. Rahvusvaheline kaitsealane koostöö on olnud osa Eesti igapäevatööst ning mitmerahvuselised lahendused on lubanud Eestil hankida võimeid, mis oleks olnud Eestile üksi mõeldamatud. Sellest tulenevalt liitub Eesti sõjaliste võimete ühiskasutuse algatustega. Eesti on huvitatud koostööst sõjalise kõrghariduse ja küberkaitse valdkonnas; väljaõppe- ja matkekeskuste ning harjutusväljade ühiskasutusest; ning nõudluse ühendamisest sõjaliste operatsioonidega seotud inglise keele koolituste korraldamiseks. Nende valdkondade raames on Eesti esmane suund teha koostööd Põhjala ja Balti regiooni riikidega. Euroopa Kaitseagentuur on praktiline kaitsealane koostööraamistik liikmesriikide sõjaliste võimete väljaarendamisel ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamisel. Eesti jaoks on huvipakkuvad need agentuuri töösuunad, mis on seotud kaitsetööstusturu ning teadus- ja arendustegevusega.